

СТРАТЕГИЈА
РАЗВОЈА ОБРАЗОВАЊА И
ВАСПИТАЊА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ
ДО 2030. ГОДИНЕ

Фебруар 2021. године

Сви термини који се у Стратегији развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године користе се у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски род особа на које се односе. Реч „родитељ“ означава све оне који воде примарну бригу о деци и ученицима (укључујући и старатеље).

Садржај

1. Увод	3
2. Веза са постојећим политикама и правним оквиром	5
3. Опис постојећег стања и препознати правци даљег развоја	13
4. Визија развоја образовања у Србији.....	27
5. Циљеви Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. ...	31
5.1. Општи циљ 1.....	31
5.2. Општи циљ 2.....	45
6. Анализа опција/приступа за остваривање циљева СРОВРС 2030.....	53
7. Механизам за спровођење СРОВРС 2030 и начин извештавања о резултатима спровођења	58
8. Процена финансијских средстава потребних за спровођење СРОВРС 2030 и анализа финансијских ефеката	59
9. Консултације са заинтересованим странама.....	60
10. Акциони план за период 2021-2023. године.....	62
Листа скраћеница.....	88
Анекси.....	91
Завршна одредба	91
Прилог 1. Извештај о спроведеној јавној расправи.....	92

1. Увод

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (МПНТР) је покренуло иницијативу за израду **Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године (СРОВРС 2030)**, односно новог документа јавних политика, за период од наредних десет година, као надлежни предлагач, а у складу са чланом 29. став 1. Закона о планском систему Републике Србије¹.

Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године² (СРОС 2020) је поставила темеље развоја предуниверзитетског и универзитетског образовања у 21. веку који се односе на повећање квалитета, обухвата, релевантности и ефикасности образовања, а ради стварања услова за лични и професионални развој сваког појединца, као и развој друштва и државе заснованих на знању.

Главни разлози за покретање иницијативе за израду СРОВРС 2030 су то што актуелна стратегија престаје да важи завршетком 2020. године, те је **потребно израдити нови стратешки документ као свеобухватни документ јавне политике у области развоја образовања** у Републици Србији (РС) који уважава и вреднује постигнуте резултате, промене у контексту од 2012. године до данас, као и препознате потребе за:

- укључивањем тема које нису биле део постојећег стратешког оквира, а чија је реализација започета у претходном периоду,
- усаглашавањем политика у образовању са научним, техничким и технолошким развојем и савременим кретањима у друштву и економији,
- усаглашавањем прописа у образовању са међународним документима (документи УН, ЕУ, Савета Европе) и иницијативама, као и са новим стратешким оквиром Републике Србије.

Институције укључене у развој новог стратешког документа су:

- МПНТР које је, поред осталог, одговорно за развој и спровођење образовне политике у РС,
- Завод за унапређивање образовања и васпитања (ЗУОВ) који обавља стручне послове у предуниверзитетском образовању и васпитању (нпр. припрема: планове и програме наставе и учења, мишљење у поступку одобравања уџбеника и других

¹Закон о планском систему Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 30/2018). Иако се стратегије, као документи јавне политике, на основу споменутог закона креирају на период од седам година, с обзиром на вишеслојну комплексност сектора образовања и чињеницу да је већина мера у овој стратегији развојна и да захтева вишегодишње остваривање да би се постигло жељено стање и остварили предвиђени ефекти, одлучено је да се стратегија креира на период од 10 година.

²Стратегија развоја образовања у Србији до 2020 ("Сл. гласник РС", бр. 107/2012).

наставних материјала; одобрава програме стручног усавршавања наставника³ и др.) и учествује у припреми прописа и других докумената,

- Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (ЗВКОВ) који обавља стручне послове у области праћења и вредновања степена остварености општих принципа, циљева образовања и васпитања, остваривање стандарда постигнућа по нивоима и врстама образовања, као и друге послове у складу са законом, актом о оснивању и статутом,
- Агенција за квалификације (АЗК) која је задужена за: разматрање иницијатива за увођење нових квалификација, пружање стручне и административно-техничке подршке секторским већима, припремање предлога стандарда квалификација, вођење Регистра Националног оквира квалификација Србије (НОКС-а), вршење поступка признавања страних школских исправа, као и признавања страних високошколских исправа ради запошљавања (професионално признавање), издавање одобрења другим организацијама за стицање статуса јавно признатог организатора активности образовања одраслих (ЈПОА) и за осигурање квалитета у развоју, стицању, додељивању и признавању квалификација стечених формалним, неформалним и информалним путем,
- Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице који обавља послове покрајинске управе у области предшколског, основног и средњег образовања, студентског смештаја, неформалног образовања одраслих и образовања националних мањина – националних заједница, као и
Педагошки завод Војводине који је установа покрајинске владе задужена за развој и унапређивање предшколског, основног и средњег образовања, посебно националних мањина на територији Аутономне покрајине Војводина.

Поред наведених институција, у процес развоја СРОВРС 2030 је био укључен и низ других актера (више у поглављу 9).

Техничку подршку је пружио пројекат "Подршка ЕУ за реформу образовања у РС - REdiS 2030".

³ Термин наставник, уколико није другачије наглашено, односи се на васпитаче у предшколским установама, васпитаче у домовима ученика и школама са домом, наставнике разредне наставе и предметне наставнике.

2. Веза са постојећим политикама и правним оквиром

Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године је секторски и национални документ јавних политика. Полазишта за припрему ове стратегије су:

- Стратегија развоја образовања у Републици Србији до 2020. године ("Сл. гласник РС", бр. 107/12) која је развој образовања дефинисала кроз 4 кључна стратешка циља: квалитет, ефикасност, релевантност и обухват;
- *ex-post* анализа Стратегије развоја образовања у Републици Србији до 2020. године (СРОС 2020);
- три извештаја о резултатима спровођења СРОС 2020 и пратећег Акционог плана⁴.

Други документи јавних политика који су повезани са овом стратегијом:

1. *Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020-2025. године* ("Сл. гласник РС", бр. 96/2019) наглашава **развој образовања усмерен ка потребама савременог друштва и привреде условљеним напретком вештачке интелигенције**, а то се односи на: унапређивање наставних садржаја у основним и средњим школама у складу са потребама условљеним напретком вештачке интелигенције; унапређивање Стандарда општих међупредметних компетенција за крај средњег образовања путем дефинисања улоге вештачке интелигенције у међупредметним компетенцијама; развој компетенција наставника, посебно за међупредметни, мултидисциплинарни приступ настави и учењу.
2. *Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период од 2020. до 2023. године* ("Сл. гласник РС", бр. 80/2020) је једна од приоритетних националних политика Републике Србије која садржи мере и активности усмерене на образовање и то: **јачање компетенција запослених у образовању** путем *мултисекторских обука* (сектор образовања, здравства, социјалне политике и др.), *акредитованих програма обуке* чије теме су усмерене на ненасилну комуникацију, толеранцију на различитост, антидискриминацију, родну равноправност, конструктивно и ненасилно васпитање, позитивну дисциплину, трговину децом, препознавање ризика од насилног екстремизма, превенцију насиља над децом са сметњама у развоју и *обуке тимова за заштиту од насиља* у образовно-васпитним установама (препознавање и процена ризика за дете, као и примена и праћење спровођења прописаних процедура); **унапређивање капацитета деце** за превенцију насиља путем радионица и трибина, орагнизовања вршњачких тимова и др.

⁴ Документ је доступан на: <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2018/08/AP-SROS-IZVESTAJ-15jun.pdf>

3. *Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године* ("Сл. гласник РС", бр. 44/2020) је повезана са образовањем, посебно у **стварању услова за доступно образовање** деце и ученика са инвалидитетом у редовним школама (приступачност објеката) и **укључивањем и обезбеђивањем квалитетног образовања** (инклузивно образовање) за децу и ученике са инвалидитетом.
4. *Стратегија развоја дигиталних вештина у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године* ("Сл. гласник РС", бр. 21/2020) уређује развој дигиталних вештина становништва са циљем коришћења потенцијала савремених информационо-комуникационих технологија (ИКТ). За развој дигиталних вештина и оспособљавање за коришћење потенцијала савремених ИКТ алата сектор образовања је препознат као кључни сектор који омогућава и доприноси развоју ових компетенција и вештина путем формалног и неформалног образовања. Због брзог напретка у области ИКТ-а, ова стратегија наглашава неопходност **континуираног унапређивања дигиталних компетенција** путем усаглашавања програма наставе и учења са вештинама за 21. век.
5. *Стратегија развоја система јавног информисања у Републици Србији за период од 2020. до 2025. године* ("Сл. гласник РС", бр. 11/2020) укључује и сектор образовања, посебно у делу програма наставе и учења, односно **унапређивање постојећег изборног програма наставе и учења за медијску писменост и унапређивање компетенција наставника за реализацију овог програма**, као и **креирање нових програма** који доприносе развоју дигиталне медијске писмености у оквиру формалног образовања.
6. *Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025. године* ("Сл. гласник РС", бр. 22/2015) кроз специфичне циљеве указује на директну повезаност са сектором образовања и то путем: **унапређених могућности за равноправни приступ образовању свима**, посебно младима из осетљивих друштвених група пружањем различитих врста подршке (нпр. развијање програма за превенцију раног напуштања школовања и препознавања младих у ризику да напусте школовање, развијање програма обуке за наставнике у складу са принципима инклузивног образовања); **обезбеђене подршке развоју потенцијала надарених и талентованих младих** кроз бољу прилагођеност наставе потребама и интересовањима ових ученика.
7. *Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године* ("Сл. гласник РС", бр. 26/2016) наглашава важност образовања за ову националну заједницу и то путем обезбеђивања услова за: пуну **укљученост деце и младих из ромске заједнице у квалитетно** предшколско, основно и средње образовање; **већи обухват** Рома и Ромкиња у студентској популацији; **пружање подршке школовању** младих и одраслих који се нису школовали или су напустили школовање, уз увођење делотворних и ефикасних механизма за борбу против дискриминације и остваривање услова за уживање свих мањинских права за Роме и Ромкиње у образовном систему.

8. **Програм економских реформи (ERP) за период 2020-2022.** садржи средњорочни оквир макроекономске и фискалне политике као и детаљан приказ структурних реформи које треба да допринесу повећању конкурентности националне економије, стварању привредног раста и развоја, креирању нових радних места и услова за бољи живот. Структурне реформе организоване су у осам кључних области: реформа тржишта енергије и транспорта; пољопривреда, индустрија и услуге; пословни амбијент и борба против сиве економије; истраживање, развој и иновације и дигитална економија; трговинске реформе; **образовање и вештине**; запошљавање и тржиште рада и социјална заштита и укључивање⁵.

Устав Републике Србије⁶, као највиши правни акт, прописује право на образовање под једнаким условима, као и обавезно и бесплатно основно образовање и васпитање, бесплатно средње образовање и васпитање, једнак приступ високом образовању, а Република Србија омогућава и бесплатно високо образовање успешним, талентованим ученицима слабијег имовног стања. У наставку су набројани закони и друга документа од важности за развој образовања, односно који заједно чине **правни оквир који је релевантан за СРОВРС 2030.**

- 1) *Закон о основама система образовања и васпитања* ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 6/2020) је општи закон који регулише предуниверзитетско образовање и васпитање. Прописује, поред осталог, право на образовање, језик образовања, опште циљеве образовања и васпитања, принципе, кључне компетенције за целоживотно учење и опште међупредметне компетенције. Овај закон такође регулише улогу завода и тела која се старају о квалитету образовања и васпитања; испите у систему предуниверзитетског образовања и васпитања (завршни испит у основном образовању и васпитању, завршне испите на крају средњег образовања и васпитања - општа, уметничка и стручна матура у четворогодишњем средњем образовању и васпитању и завршни испит у трогодишњем средњем стручном образовању и васпитању, специјалистички и мајсторски испит); права и обавезе ученика и њихових родитеља/старатеља, наставника, стручних сарадника (психолог, педагог, дефектолог), асистената (педагошки, андрагошки) и руководиоца установа образовања и васпитања; улогу просветних саветника, саветника – спољних сарадника и инспекције и др.
- 2) *Закон о предшколском васпитању и образовању* ("Сл. гласник РС", бр. 18/2010, 101/2017, 113/2017 - др. закон, 95/2018 - др. закон и 10/2019) је посебан закон који регулише предшколско васпитање и образовање, рад предшколских установа, групе у вртићима, права и обавезе запослених у овим установама (васпитачи, медицинске сестре, руководиоци, стручне службе) итд.

⁵Доступан на интернет страници: <https://www.mfin.gov.rs/dokumenti/program-ekonomskih-reformi-erp/>

⁶Устав Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр.98/2006).

- 3) *Закон о основном образовању и васпитању* ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019 и 27/2018 - др. закон) је посебан закон који регулише обавезно основно образовање и васпитање и којим су, поред осталог, прописани: циљеви и исходи овог нивоа образовања као и опште међупредметне компетенције; трајање основног образовања и васпитања; врсте наставе (разредна и предметна, целодневна настава и продужени боравак, настава за ученике на кућном и болничком лечењу, настава код куће, настава на даљину) и др.
- 4) *Закон о средњем образовању и васпитању* ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 101/2017, 27/2018 - др. закон и 6/2020) регулише средње образовање и васпитање којим су, поред осталог, прописани: циљеви и исходи овог нивоа образовања као и опште међупредметне компетенције; врсте средњих школа (гимназија, стручна, уметничка, мешовита школа, школа за ученике са сметњама у развоју); различити програми међу којима и програм каријерног вођења и саветовања, програм заштите животне средине, програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања и др.
- 5) *Закон о образовању одраслих* ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013, 88/2017 – др. закон, 27/2018 – др. закон и 6/2020 – др. закон) је посебан закон који регулише образовање одраслих путем формалног и неформалног образовања и информалног учења.
- 6) *Закон о ученичком и студентском стандарду* ("Сл. гласник РС", бр. 18/2010, 55/2013, 27/2018 - др. закон и 10/2019) регулише услове под којима ученик може да буде смештен у ученички дом, добије кредит или стипендију; услове под којим студент може да буде смештен у студентски дом, оствари право на кредит или стипендију.
- 7) *Закон о дуалном образовању* ("Сл. гласник РС", бр. 18/2010, 101/2017 и 6/2020) уређује садржај и начин остваривања дуалног образовања (модел реализације наставе у систему средњег стручног образовања и васпитања), узајамна права и обавезе ученика, родитеља/старатеља, школе и послодавца, материјално и финансијско обезбеђење ученика, као и друга питања од значаја за дуално образовање.
- 8) *Закон о уџбеницима* ("Сл. гласник РС", бр. 27/2018) уређује припремање, одобравање, избор, издавање, повлачење и праћење уџбеника и уџбеничког комплета, приручника и додатних наставних средстава за основну и средњу школу.
- 9) *Закон о високом образовању* ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 73/2018, 67/2019 и 6/2020) уређује систем високог образовања, услове и начин обављања делатности високог образовања, основе финансирања високог образовања, као и друга питања од значаја за обављање ове делатности.
- 10) *Закон о дуалном моделу студија у високом образовању* ("Сл. гласник РС", бр. 66/2019) уређује садржај и начин остваривања дуалног модела у високом образовању, узајамна права и обавезе студената, високошколских установа и послодаваца, материјално и

финансијско обезбеђење студената, као и друга питања од значаја за реализацију студија по дуалном моделу.

- 11) *Закон о Националном оквиру квалификација Републике Србије* ("Сл. гласник РС", бр. 27/2018 и 6/2020) прописује Национални оквир квалификација Републике Србије (НОКС), систем за уређивање квалификација, његову сврху, циљеве и принципе, врсте и нивое квалификација, начин стицања квалификација, опис знања, вештина, способности и ставова, нивое квалификација, тела и организације надлежне за примену и развој НОКС-а, обезбеђивање квалитета у примени НОКС-а и повезивање са Европским оквиром квалификација (ЕОК). На основу овог закона успостављена је Агенција за квалификације, формиран је Савет за НОКС и образована су секторска већа (12).
- 12) *Закон о просветној инспекцији* ("Сл. гласник РС", бр. 27/2018) уређује поступак и положај инспекције у области образовања, тј. обављање инспекцијског надзора путем надзора над применом закона и других прописа у области предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, образовања одраслих, дуалног образовања, високог образовања учбеника и ученичког и студентског стандарда.
- 13) *Закон о утврђивању надлежности Аутономне покрајине Војводина* ("Сл. гласник РС", бр. 99/2009, 67/2012 – одлука УС и 18/2020 – др. закон) утврђује надлежност Аутономне покрајине Војводина и уређује друга питања од значаја за ову покрајину. Законом су прописане надлежности покрајине (чл. 34-38.) у области предшколског и основног образовања и васпитања (члан 33.), средњег образовања и васпитања, високог образовања, ученичког и студентског стандарда, неформалног образовања одраслих и образовања националних мањина.
- 14) *Закон о заштити права и слобода националних мањина* („Службени лист СРЈ”, бр. 11/2002, „Службени лист СЦГ”, бр. 1/2003 – Уставна повеља и „Сл. гласник РС”, бр. 72/2009 – др. закон, 97/2013 – УС и 47/2018) уређује начин остваривања индивидуалних и колективних права која су Уставом РС и међународним уговорима зајемчена припадницима националних мањина. Прописује и заштиту националних мањина од сваког облика дискриминације у остваривању индивидуалних права и слобода и обезбеђује остваривање колективних права националних мањина на самоуправу у култури, образовању, обавештавању и службеној употреби језика и писма. Чланови 13, 14. и 15. овог Закона регулишу образовање.
- 15) *Закон о националним саветима националних мањина* („Сл. гласник РС”, бр. 72/2009, 20/2014 – УС, 55/2014 и 47/2018) уређује правни положај и овлашћења националних савета националних мањина у области културе, образовања, обавештавања и службене употребе језика и писма, поступак избора националних савета, њихово финансирање и др. Прописује и овлашћења националних савета у области образовања (чл. 11-15.) а која се односе на: оснивање установа од посебног значаја за националну мањину, учешће у управљачким телима установа образовања и васпитања, учешће у припреми програма

наставе и учења од посебног значаја за националну мањину, одобравању рукописа уџбеника и др.

- 16) *Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом* ("Сл. гласник РС", бр. 33/2006 и 13/2016) уређује општи режим забране дискриминације по основу инвалидности, поступак заштите особа изложених дискриминацији и мере које се предузимају ради подстицања равноправности и социјалне укључености особа са инвалидитетом.
- 17) *Закон о младима* ("Сл. гласник РС", бр. 50/2011) уређују мере и активности које предузимају Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, а које имају за циљ унапређивање друштвеног положаја младих и стварање услова за остваривање потреба и интереса младих у свим областима које су од интереса за младе (образовање је једна од тих области).
- 18) *Закон о заштити података о личности* ("Сл. гласник РС", бр. 87/2018) обезбеђује заштиту основних права и слобода физичких лица, а посебно права на заштиту података о личности. Закон је у директној вези са Правилником о јединственом информационом систему просвете којим је прописано вођење различитих регистара међу којима и регистар деце, ученика, одраслих и студената.
- 19) *Закон о регулисаним професијама и признавању професионалних квалификација* ("Сл. гласник РС", бр. 66/2019) уређује минималне услове оспособљавања у РС за приступ и обављање професија доктора медицине, доктора медицине специјалисте, доктора денталне медицине, доктора денталне медицине специјалисте, медицинских сестара опште неге, бабица, магистра фармације, доктора ветеринарске медицине, архитеката, као и признавање професионалних квалификација, укључујући и систем признавања професионалних квалификација за обављање регулисаних професија у РС у циљу остваривања права на пословно настањење, слободу пружања услуга на привременој и повременој основи у РС на основу професионалних квалификација, као и поступак признавања професионалних квалификација.
- 20) *Закон о научноистраживачкој делатности* („Сл. гласник РС", бр. 110/2005, 50/2006 – испр., 18/2010, 112/2015 и 49/2019 – др. закон.) који регулише Центар за промоцију науке.
- 21) *Закон о науци и истраживањима* („Сл. гласник РС", бр. 49/2019) уређује систем науке и истраживања у Републици Србији, и то планирање и остваривање општег интереса у науци и истраживању, обезбеђивање квалитета и развоја научноистраживачког рада, правни положај института, оснивање и управљање институтима, стицање звања истраживача, институционално финансирање и финансирање других програма од општег друштвеног интереса, вођење евиденције, као и друга питања од значаја за систем науке и истраживања.
- 22) *Закон о иновационој делатности* („Сл. гласник РС", бр. 110/2005, 18/2010 и 55/2013) уређује основна начела, циљеве и организацију примене научних сазнања, техничких и технолошких знања, инвентивности и проналазаштва, у функцији стварања и

реализације, у односу на постојећу техничко-технолошку основу, нових и побољшаних производа, процеса и услуга.

- 23) *Закон о Фонду за науку Републике Србије* („Сл. гласник РС“, бр. 95/2018) уређује оснивање и рад Фонда за науку у циљу обезбеђивања услова за континуирани развој научноистраживачких и развојних активности у РС, неопходних за напредак друштва заснованог на знању.
- 24) *Закон о спорту* („Сл. гласник РС“, бр. 10/2016) уређује, између осталог, и школски и универзитетски спорт и физичко васпитање деце предшколског узраста.

Међународна документа значајна за област образовања:

- 1) Циљеви одрживог развоја Агенде 2030 је документ који се односи на глобалну развојну агенду за период након 2015. У наредних 15 година се од држава потписница (Србија је једна од потписница) очекује да мобилишу све ресурсе како би искоренили сиромаштво, борили се против неједнакости и нашли одговоре на климатске промене. Циљеви одрживог развоја циљају на бројне друштвене потребе укључујући здравље, **образовање**, социјалну заштиту и здраву животну средину и заједнице отпорне на климатске промене. Четврти циљ је посвећен образовању и гласи: "**Квалитетно образовање**: обезбедити инклузивно и квалитетно образовање и промовисати могућности целоживотног учења".⁷
- 2) Стратегија за Западни Балкан (Strategy for the Western Balkans)⁸ која има фокус на свеобухватним реформама, а посебно је наглашено шест водећих иницијатива међу којима је и **дигитална агенда**.
- 3) Универзална декларација о људским правима (The Universal Declaration of Human Rights)⁹ чланом 26. прописује **право на образовање**.
- 4) Конвенција о правима детета (Convention on the Rights of the Child)¹⁰ коју је Република Србија ратификовала и тако преузела обавезу да примењују **мере за спречавање насиља над децом и обезбеди заштиту детета** од свих облика насиља у породици, установама, институцијама и широј друштвеној средини.
- 5) Повеља Европске уније о основним правима (Charter of fundamental rights of the European Union - 2016/C 202/02)¹¹ у члану 14. прописује **право на образовање**.

⁷ Доступан на интернет страници: <https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Agenda-UN-2030.pdf> .

⁸ Документ је доступан на интернет страници https://ec.europa.eu/commission/news/strategy-western-balkans-2018-feb-06_en и <http://europa.rs/strategija-za-zapadni-balkan-eu-zapocinjje-nove-vodece-inicijative-i-podrsku-za-region-vodjen-reformama/>.

⁹ Документ је доступан на интернет страници <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>.

¹⁰ Документ је доступан на интернет страници <https://www.unicef.org/child-rights-convention>

¹¹ Official Journal of the European Union C 202/389. Доступно на интернет страници <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=EN> и https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/povelja_osnovna_prava_jul_20.pdf.

- 6) Препорука савета о кључним компетенцијама за целоживотно учење од 22. маја 2018. (Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning)¹² у коме су наведене ревидиране **кључне компетенције за целоживотно учење** и у коме се наводи да је за развој компетенција важан интердисциплинарни приступ.

¹²Official Journal of the European Union C 189/1. Доступно на интернет страници [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=LT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=LT).

3. Опис постојећег стања и препознати правци даљег развоја

У оквиру припрема за израду СРОВРС 2030, а према Закону о планском систему, **израђена је свеобухватна *ex-post* анализа**¹³ са циљем идентификовања остварености стратешких циљева предвиђених претходном стратегијом. Поред *ex-post* анализе, спровођење СРОС 2020 и пратећег Акционог плана је било предмет **три извештаја**¹⁴ о остварености активности предвиђених поменутиим Акционим планом (АП) за период од усвајања Акционог плана (2015.) до средине 2020. године. С обзиром на **обим** поменутих досадашњих докумената јавних политика и израђених извештаја, **што је последица комплексности и обимности система образовања и његових нивоа и области**, у овом документу, на основу изабраних кључних показатеља, дат је сажети преглед остварених резултата, постојећег стања и препоручених будућих праваца развоја на основу „научених лекција”.

Неки од **најважнијих резултата** спровођења мера планираних претходним документом јавне политике указују на следеће:

- **Унапређена је законска регулатива и усклађена је са стратешким оквиром** што је подразумевало доношење следећих закона: Закон о основама система образовања и васпитања; Закон о предшколском васпитању и образовању; Закон о основном образовању и васпитању; Закон о средњем образовању и васпитању; Закон о дуалном образовању; Закон о националном оквиру квалификација Републике Србије; Закон о уџбеницима; Закон о високом образовању; Закон о просветној инспекцији; Закон о регулисаним професијама и признавању професионалних квалификација; Закон о ученичком и студентском стандарду и Закон о образовању одраслих. Промене закона су пратиле и промене подзаконских аката.
- Створени су предуслови за **унапређивање квалитета образовно-васпитног процеса** - промовише се образовање усмерено на ученика и развој компетенција ученика, примена савремених/модерних приступа, метода и техника, израђени су нови програми наставе и учења итд. Овај концепт наставе и учења је дефинисан Националним оквиром образовања и васпитања¹⁵. Унапређени су и стандарди компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја, стандарда квалитета рада установе, док се

¹³Документ је доступан на: [линк ка *ex-post*](#)

¹⁴ Извештај за период од усвајања акционог плана (2015.) до 2018. Документ је доступан на: <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2018/08/AP-SROS-IZVESTAJ-15jun.pdf>

Извештај за 2018. годину је доступан на: <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2019/08/izvestaj.pdf>

Извештај за 2019. годину је доступан на: <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2020/10/Izvestaj-o-Realizaciji-Akcionog-Plana-za-Sprovodjenje-Strategije-Razvoja-Obrazovanja-u-Srbiji-do-2020.-godine-za-2019.-godinu.pdf>

¹⁵Правилник о националном оквиру образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, број 98/2017).

вредновање и даље врши кроз самовредновање рада наставника¹⁶ и установа образовања и васпитања, спољашњим вредновањем и учешћем у међународним испитивањима постигнућа ученика. У средњим стручним школама је све више програма наставе и учења који су засновани на стандардима квалификација, а у гимназијама су уведени изборни програми. У систему су све више присутни уџбеници у дигиталном облику, а много уџбеничких јединица је прилагођено ученицима са сметњама у развоју и са инвалидитетом. Реализоване су и бројне обуке наставника од којих су најважније оне усмерене на јачање дигиталних компетенција наставника и за реализацију програма наставе и учења заснованих на исходима учења и стандардима квалификација. Новина су и обуке за директоре и полагање испита за лиценцу за директора установе образовања и васпитања. У високом образовању су такође забележени помаци у погледу квалитета - формирано је Национално акредитационо тело, донети су нови Правилници од стране НСВО, а КАПК је донео нова Упутства. Стандарди за акредитацију студијских програма, ВШУ, самовредновање и почетну акредитацију су донесени 2017. године.

- **Обухват** образовањем је повећан на свим нивоима образовања, а повећању обухвата допринеле су различите спроведене мере попут – увођења олакшаних процедура за упис у основну школу, увођење педагошких, андрагошких и персоналних асистената, мера афирмативне акције, мера за спречавање осипања и раног напуштања школовања, увођење дуалног образовања, отварање одељења у гимназијама за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику, биологију и хемију, географију и историју, као и образовно-васпитни рад у гимназијама по програму интернационалне матуре – *International Baccalaureate Diploma Programme*¹⁷, додела стипендија ученицима и различити видови менторске подршке. Политика уписа, која се креира сваке године у складу са потребама тржишта рада на локалном и националном нивоу, је таква да омогућава доступност средњег и високог образовања свима, а посебно оним ученицима који потичу из социјално угрожених средина и група.
- Повећању **релевантности** образовања допринело је и доношење Закона о националном оквиру квалификација Републике Србије на основу кога је формирана Агенција за квалификације, Савет за национални оквир квалификација и 12 секторских већа који су почели са радом. Дошло је и до повезивања Националног оквира квалификација Србије са Европским оквиром квалификација чиме је омогућена упоредивост и препознатљивост квалификација стечених у Србији са квалификацијама стеченим у другим државама. Један од кључних индикатора повећања релевантности образовања у РС биће постигнут континуираним развојем и усвајањем стандарда квалификација интегрисаних кроз цео систем НОКС-а и на тај начин повезивањем квалификација са занимањима, уважавајући потребе тржишта рада. Стандарди квалификација су основа,

¹⁶ Под наставницима се подразумевају наставници разредне наставе, наставници предметне наставе, наставници у школама за образовање одраслих, док се под васпитачима мисли на васпитаче у предшколским установама, као и на васпитаче у домовима ученика и школама са домом.

¹⁷ Овај програм се за сада спроводи у гимназији "Светозар Марковић" у Нишу, Десетој гимназији "Михајло Пупин" у Београду и гимназији "Јован Јовановић Змај" у Новом Саду.

односно предуслов за доношење планова и програма наставе и учења, студијских програма и програма образовања одраслих, што ће омогућити кохерентност целокупног система образовања и релевантност самог процеса учења/подучавања. Додатно, иако није предвиђено СРОС 2020, успостављен је Национални модела дуалног образовања, а број компанија које су заинтересоване за сарадњу са школама у оквиру овог модела образовања је сваке године све већи, а истовремено расте и број ученика и школа које се укључују у ову врсту средњег стручног образовања.

- Повећању **ефикасности** образовања допринела су донета акта - Уредба о критеријумима за доношење акта о мрежи јавних предшколских установа и акта о мрежи јавних основних школа и Одлука о мрежи јавних средњих школа. За повећање ефикасности важна је и изградња информационог система, посебно рад на успостављању регистара који су планирани подзаконским актом (Правилник о јединственом информационом систему просвете¹⁸). Током 2018. године уведен је и **електронски дневник** који представља евиденцију о образовно-васпитном раду у школи, као и евиденцију о успеху и владању ученика.

Кроз анализу постигнутих резултата, **идентификоване су и области на којима је потребно додатно радити и будући правци развоја**. По нивоима образовања, ситуација је следећа:

На нивоу предшколског васпитања и образовања (ПВО), упркос различитим спроведеним активностима и оствареном напретку и даље је присутна разлика у погледу обухвата у зависности од старосне групе деце, као и мањак капацитета установа да приме сву децу. Односно, иако је укупан проценат обухвата деце предшколског узраста у сталном порасту (2002. године 32%, 2009. године 47,37%, 2011. године 48,05%, 2012/2013.године 49,72%, 2014/2015. године 47, 45%, 2015/2016. године 49, 62%, 2016/2017. године 52,30%, 2017/18. године 56,04%), у 2019. години 6.740 деце је остало неуписано због попуњености капацитета, упркос значајном повећању капацитета предшколских установа (ПУ) и повећаног броја објеката. Такође, анализом тренутног стања примећује се и недовољно развијена свест грађана о васпитној и образовној улози ПВО, јер се ПВО још увек у већој мери посматра као „систем за чување деце“ предшколског узраста него као део васпитно-образовног система РС.

У контексту праведности и даље су приметне две негативне појаве: разлике између јединица локалне самоуправе (ЈЛС) у погледу обухвата деце уопште и обухвата деце из ромских насеља у Србији (која су у највећој мери искључена из ПВО). Анализа укупних мера које се тренутно спроводе у ПВО указује на то да њихова успешна примена може значајно да допринесе даљем развоју ПВО.

¹⁸Правилник о јединственом информационом систему просвете ("Сл. гласник РС", број 81/2019).

Посебно значајна активност која доприноси унапређивању квалитета ПВО започета је од 2018. године усвајањем нове програмске концепције (Правилник о основама програма предшколског васпитања и образовања¹⁹), осмишљавањем плана за њено сукцесивно увођење и обезбеђивањем механизма подршке за њену примену. С обзиром на сукцесивну примену нове програмске концепције, и у овом случају је важно до 2022. успоставити систем праћења ефективности и обезбедити примену и даље унапређивање ресурса који треба да подрже њену успешну примену. Такође, потребно је сагледати укупне резултате пројектне подршке до краја 2020. године и обезбедити њихов континуитет, даље унапређивање и одрживост.

Допринос унапређивању и осигурању квалитета очекује се и применом усвојених стандарда компетенција васпитача, нових стандарда квалитета рада установа и сл. Ефикасна и координисана примена ових новина као и развој система праћења њихове ефективности на националном нивоу основни су предуслов објективног сагледавања успешности примене и идентификације потреба за даљим унапређивањем ПВО у погледу квалитета, ефикасности и релевантности.

У погледу даљег развоја ефикасности и релевантности система ПВО, потребан је континуитет у остваривању, јер је спровођење неких од кључних активности интензивирано почев од 2018. године, те се конкретни резултати и ефекти спроведених мера тек очекују. Унапређивање истраживачке праксе у циљу доношења одлука заснованих на подацима и успостављање националног система индикатора за праћење овог система неопходан су правац даљег развоја.

Поред побољшања ефикасности ПВО, препознаје се потреба и за диверсификацијом предшколских програма, односно за даљим унапређивањем и операционализацијом стратешких мера и активности. С тим у вези, важно је уложити додатне напоре у обезбеђивању подршке за ЈЛС за оптимизацију локалне мреже вртића и пружање релевантне подршке предшколским установама у развоју и спровођењу кратких и диверсификованих програма како би се успоставила системска решења.

Концептуализација и примена система акредитације предшколских установа такође представљају важно питање.

Основно образовање и васпитање, на основу вредности на квантитативним показатељима, делимично је досегло стремљења која је поставила СРОС 2020. Треба нагласити и то да важни стратешки циљеви попут ревизије планова и програма наставе и учења нису били обухваћени Акционим планом за спровођење СРОС 2020, али је од 2017. започет процес реформе планова и програма наставе и учења (нпр. урађена је ревизија планова и програма за други циклус основног образовања и васпитања увођењем три нова наставна предмета – Информатика и рачунарство, Техника и технологија и Физичко и

¹⁹"Сл. гласник РС – Просветни гласник", бр.16/2018.

здравствено васпитање чија примена је почела од школске 2017/2018. године, а од школске 2018/2019. године сукцесивно се уводи нови план и програм наставе и учења заснован на исходима учења у основном и општем средњем образовању и васпитању) што свакако треба да буде један од даљих праваца развоја. Поред тога, постигнути су значајни помаци у јачању аутономије школе кроз педагошку аутономију у спровођењу програма наставе и учења, флексибилан систем спољашњег вредновања и тестирања, аутономију наставника, јачи однос са локалном заједницом и оснаживање ученичког парламента.

Након вишегодишње примене завршног испита дошло се до извесних увида који намећу потребу за преиспитивањем његовог квалитета, сврсисходности, као и предности и недостатака. Ово се пре свега односи на комбиновани тест. Мишљења стручне јавности, наставника и директора указују на то да концепт комбинованог теста у овом облику нема капацитет да оствари свој пуни потенцијал и сврху и да су измене неминовне. Наставници се слажу у процени да је овај тест слабије конципиран у односу на остала два теста и да постоји простор за његово унапређивање. Родитељи и ученици заступају становиште да трећи тест представља велико и непотребно оптерећење које доводи до стања претераног стреса, анксиозности и забринутости.

Потребно је наставити са применом постојећих аката у циљу даље оптимизације мреже основних школа с обзиром на то да још увек једна четвртина ЈЛС нису донеле акт о мрежи основних школа, као и да постоје ЈЛС које су донеле акт о мрежи основних школа, али нису у потпуности поступиле у складу са Уредбом о критеријумима за доношење акта о мрежи предшколских установа и јавних основних школа која је на снази још од 2018. године.

Када је у питању средњошколско образовање, обезбеђивање услова за увођење обавезног средњег образовања и васпитања се може сматрати једним од кључних приоритета јер, између осталог, необавезност средњег образовања и васпитања има негативне последице на обухват средњим образовањем и васпитањем, али и на завршавање школовања ученика у средњем, а посебно у средњем стручном образовању и васпитању (ССОВ). С тим у вези је важно нагласити да увођење средњег образовања као обавезног захтева промену у Уставу РС²⁰. Оно што јесте урађено у периоду од 2012. је израда Студије изводљивости о увођењу обавезног средњег образовања (УНИЦЕФ) која даје добру основу за даље разматрање овог питања.

Обезбеђивање различитих облика подршке деци из осетљивих група који су предвиђени СРОС 2020 као што су: обезбеђивање превоза ученицима из удаљених крајева; обезбеђивање и плаћање превоза онима који су из сиромашних породица; обезбеђивање ученичких домова; обезбеђивање школског учбеничког фонда те инструмената и школске опреме, простора за учење и вежбање ван редовне наставе; обезбеђивање бесплатног obroка

²⁰Члан 71. Устава Републике Србије наводи да је основно образовање обавезно и бесплатно, док за средње образовање наводи само да је бесплатно, па тако је потребно изменити Устав у смислу навођења да је и средње образовање обавезно и бесплатно.

у школи и сл. и даље захтевају унапређивање како би се дошло до одрживих решења. Такође, потребно је предвидети активности и инструменте примене с циљем успостављања функционалног партнерства између школа и ЈЛС у наведеном погледу. Односно, са локалним самоуправама потребно је разрадити план подршке ученицима из осетљивих група и на годишњем нивоу планирати издвајања за материјалну подршку и превоз најугроженијих ученика.

Опште средње образовање је пред изазовима осигурања успостављеног квалитета, али и пред изазовима који се тичу континуираног развоја. Такође, већа финансијска улагања неопходна су за даљи развој овог нивоа образовања. Гимназијско образовање је почев од школске 2018/2019. године обухваћено првим већим променама у последњих 20 година. Прва генерација гимназијалаца ће школовање у складу с актуелном реформом завршити школске 2021/2022. године. Кључни започети реформски правци (промена курикуларне парадигме, увођење изборних програма и примена интердисциплинарног приступа) уводе се сукцесивно, па самим тим захтевају континуитет.

С посебном пажњом требало би размотрити, осмислити и применити концепт и конкретне мере **за даљи развој средњег уметничког образовања** уз пуно уважавање његових специфичности с обзиром на то да није остварен очекивани напредак који би се могао постићи и усвајањем стандарда квалификација у овој области на националном нивоу, што је у надлежности Секторског већа за сектор уметност и хуманизам.

Осавремењивање програма наставе и учења треба да буде праћено редовним вредновањем исхода; у области **средњег стручног образовања и васпитања** квалитетни и релевантни програми треба да буду основ за повећање атрактивности овог дела средњошколског образовања, а њихову промоцију је потребно радити континуирано током године. Послодавци као важан актер треба да се укључују у овакве активности и на тај начин помогну у стварању мотивисаних и квалитетних кадрова за своје потребе. Будући да су послодавци значајни актери у процесу развоја и усвајања стандарда квалификација потребно их је додатно оснажити и активно укључити у рад секторских већа.

Важна активност у наредном периоду требало би да буде развој методологије за праћење ученика током школовања, како би се испратило колико тачно ученика напусти образовање, а који у току школовања мењају одабрани образовни профил, и праћење након школовања, како би се проценили ефекти школовања на запошљивост.

Постигнућа ученика из Републике Србије на ПИСА 2018 тестирању су и даље испод ОЕЦД просека, што може указивати и на то да су спроведене активности које се тичу унапређивања квалитета наставе, иако по садржају и релевантности јако важне, започеле касно да би њихови ефекти били мерљиви ПИСА резултатима.

Припремљен концепт и модел државне матуре који подразумева троструку функцију (сертификациону, селекциону/квалификациону и екстерно евалуативну) такође захтева

прецизнију операционализацију с циљем успешне примене у практичним оквирима, а нарочито да би постала врста евалуације целог средњошколског образовног циклуса. Додатно, треба ојачати функцију националних тестирања у смислу коришћења резултата националних тестирања за подршку ученицима и унапређивања курикулума.

Оптимизација мреже средњих школа је у току, али треба да буде убрзана, а капацитети локалних самоуправа за планирање уписа засновани на донетим критеријумима треба да буду ојачани. Такође, дугорочна регионална, односно на нивоу ЈЛС, перспектива је недостајућа, у смислу оквирног планирања уписа за неколико наредних година, узимајући у обзир развој и потребе привреде. Свакако треба напоменути и то да повећање ефикасности мреже школа треба да се оствари на начин да се не наруши доступност и праведност образовања.

Каријерно вођење и саветовање (КВиС) је важан систем који мора да постане подједнако доступан за ученике, студенте и за одрасле током целог образовног пута, а не само приликом одлуке о избору образовног профила или обуке. Системска подршка ће применом стандарда услуга КВиС-а појединца подстицати на целоживотно учење и омогућити проходност кроз различите нивое квалификација и већу покретљивост на тржишту рада.

У оквиру високог образовања (ВО) начињени су помаци у разним областима, на пример кроз увођење истраживања у струковне студије, реформу организационе структуре установа струковног образовања, унапређивање очекиваних исхода студија, унапређивање компетенција наставног кадра на струковним студијама, јачањем сарадње високог образовања са привредом, повећавањем број доктора наука итд. Спроведен је низ кључних активности за унапређење евалуације квалитета докторских студија (свака докторска дисертација постаје јавно доступна у онлајн репозиторијуму). Врши се осигуравање и јачање доступности на сва три нивоа студија студентима из осетљивих група. Повећан је удео високообразованих који се баве истраживањима и иновацијама у високошколским установама (ВШУ), институтима и предузећима.

Као последица негативних демографских трендова, број студената у Србији је смањен за око 15% у последњих 8 година. Ипак, обухват младих који настављају високо образовање и проценат популације са високим образовањем у сталном је порасту – према последњим доступним подацима Републичког завода за статистику обухват високим образовањем се повећао са 48% у 2015. на 54.7% у 2019. години, а континуирано расте и проценат популације са високим образовањем – са 18.7% у 2015. на 20.4% у 2019. години (ЕУРОСТАТ).

Достизање равноправног система високог образовања, са правичним и једнаким приступом за све групе у друштву је један од приоритета у свим земљама које учествују у Болоњском процесу, у коме сваки грађанин треба да има приступ образовању високог квалитета, без обзира на социјалну или економску позадину, расу, религију или пол. Међутим, у Србији је још увек приметно да су одређене социјалне групе у високом образовању подзаступљене, а

извештаји о социјалној димензији у примени Болоњског процеса у Србији²¹ показују смањено учешће младих људи из најсиромашнијих породица, из породица са најнижим степеном образовања, из породица ромске националности и особа са инвалидитетом. Сегрегација полова је такође присутна. Стога се може закључити да, иако су у високом образовању у Србији створени неопходни услови за остварење принципа “једнак приступ за све“ тај процес није завршен и захтева дефинисање додатне регулативе, дефинисање социјалне димензије проблема и, коначно, дефинисање финансијског оквира.

Изостале су и системске мере које се односе на јаче финансирање високог образовања са циљем повећавања броја места за студенте у високом образовању из средстава буџета РС.

Додатно, једна од мера у СРОС 2020 се односила на повећање броја доктора наука, међутим у светлу приоритета МПНТР да искорени корупцију и осигура интегритет образовања на свим нивоима, мере овога типа у СРОВРС 2030 би требало додатно размотрити, јер само повећање броја доктора наука не осигурава и квалитет докторских студија.

Званична статистика не омогућава адекватну процену квантитативних индикатора у високом образовању што указује да је неопходно развити и ојачати системе за праћење и евалуацију високог образовања. Неразвијеност индикатора праћења је у корелацији са одсуством спровођења кључних мера за унапређивање обухвата, квалитета, релевантности и ефикасности у високом образовању, јер спровођење мера и пројеката увек за собом повлачи и праћење резултата. Ова неразвијеност и слабост националне статистике која не покрива нити прати најважније индикаторе квалитета, обухвата, релевантности и ефикасности високог образовања је забрињавајућа и указује на низ проблема који постоје у високом образовању и нетранспарентност високог образовања која дуго траје.

Такође, целокупни систем високог образовања, али и саме ВШУ, би требало да прођу процес трансформације ка савременом и друштвено одговорном универзитету који је заснован на примени академских принципа и вредности у реализацији њихових основних функција (образовање и истраживање) и нових функција (трансфер технологија и иновација, континуирано учење, ангажовање (кроз сарадњу) у решавању друштвених изазова локалне и/или шире заједнице). Односно, потребно је усмеравати ВО у правцу Треће мисије у развоју универзитета где посебно место заузима питање друштвене одговорности универзитета која обавезује универзитет на активно укључивање у социјални, економски и привредни, политички и културни развој друштва.

Зарад континуитета образовања кроз све нивое (од ПВО до високог образовања) који је неопходан за повећање успешности и квалитета образовања и развијање кључних компетенција у 21. веку, нарочито је важно ускладити системе праћења и процену

²¹ EQUIED Tempus Project: Equal access for all: Strengthening the social dimension for a stronger european higher education area, Contract No 517119-TEMPUS-1-2011-RS-TEMPUS-SMGR

индикатора јер систем образовања не сме да се фрагментисано посматра, иако је важно да се уваже специфичности сваког нивоа.

Када је у питању **образовање одраслих** (ОО), иако су одређени помаци у погледу доступности образовања одраслих идентификовани, потребно је и даље радити на унапређењу обухвата, будући да главни стратешки циљ који се односи на партиципацију одраслих у програмима образовања одраслих (7% према Анкети о радној снази) није испуњен.

Додатни подаци који се прикупљају Анкетом о образовању одраслих (АОО) показују да је Србија далеко од просека ЕУ - стопа учешћа одраслих у неком облику формалног или неформалног образовања или обука, на националном нивоу износила је 19,8% за 2016. годину, (што је нешто више него 2011. када је износила 16,5%) али је и знатно ниже од просека земаља чланица Европске уније који је 2016. године износио 45,2%. Према подацима АОО, образовање одраслих није доступно свим категоријама, односно мрежа установа није функционална и још увек постоје значајне системске баријере за њено ефикасно функционисање. Даљи правци развоја треба да буду усмерени ка повећању обухвата (кроз таргетиране акције) и доступности ОО, односно ка повећању функционалности постојеће и даљем ширењу мреже провајдера и у формалном и у неформалном образовању одраслих, повећању понуде обука које одговарају на различите потребе одраслих, уз успостављање ефикаснијег процеса акредитације, нарочито кроз успостављање кратких циклуса на ВШУ, учења на даљину и електронског учења који нису остварени за време трајања СРОС 2020.

Постоје изазови у погледу организације и квалитета формалног образовања одраслих, с обзиром на велики степен осипања полазника програма функционалног основног образовања одраслих (ФООО). Стога, правци развоја политике ОО треба да подразумевају решавање проблема који ометају учешће, релевантност и квалитет ФООО (проблем превоза, одлив и компетенције кадрова, проблем реализације стручних обука у оквиру ФООО, успостављање оквира за праћење и вредновање итд.). Обезбеђивање учешћа Србије у Програму међународног оцењивања компетенција одраслих може да пружи допринос унапређењу политике ОО.

Када је у питању релевантност ове области, приметан је помак у понуди програма, које реализују јавно признати организатори активности образовања одраслих (ЈПОА), а који одговарају на потребе тржишта рада, али је према извештајима о спровођењу Годишњих планова образовања одраслих видљиво да програма нема довољно, те да програми не одговарају у потпуности на потребе тржишта рада (нпр. број полазника програма преквалификације, доквалификације и специјализације је низак и постоји огромна диспропорција између броја планираних и уписаних полазника што је, између осталог, резултат планирања које није усклађено са потребама тржишта рада). Стога, и даље треба радити на унапређивању знања и вештина радно способног становништва у складу са

захтевима тржишта рада, а један од корака у том процесу треба да буде даља промоција акредитације ЛПОА и неформалног образовања одраслих, као флексибилног начина прилагођавања образовања брзим технолошким променама и потребама тржишта рада, информисање привредника о условима, предностима и значају стицања статуса ЛПОА, унапређивање стандарда, односно услова за обављање активности образовања одраслих (прилагођавање законске и подзаконске регулативе), пружање подршке ЛПОА у примени и унапређивању система квалитета, оснивање регионалних тренинг центара и понуда обука/тренинга који су у складу са потребама тржишта рада са циљем побољшања квалификационе структуре активног становништва (запослених и незапослених лица). У овом делу треба посебну пажњу посветити компетентности едукатора (предавача и тренера) у смислу осмишљавања механизма провере и унапређења њихових компетенција у циљу обезбеђења сталне усклађености њихових компетенција са потребама тржишта рада. Усвајање процеса признавања претходног учења (ППУ) је неизоставно у даљем развоју политике целоживотног учења.

Образовање одраслих кроз ССОВ мора да буде подједнако релевантно и прилагођено потребама као и ССОВ за редовне ученике. Све формалне препреке за признавање квалификације, за преквалификацију или доквалификацију треба да буду идентификоване и отклоњене како би се повећао број корисника.

У домену ефикасности, потребно је повећати понуду провајдера који одговарају на различите потребе одраслих, усвојити моделе финансирања како би образовање одраслих било доступно свима и успоставити јединствену базу, односно регистар доступних обука и институција у образовању одраслих.

Тренутно стање говори о томе и да треба инсистирати на мерама које се односе на **унапређивање иницијалног образовања наставника, изградње прилагођеног система професионалног усавршавања и вредновања рада наставника, обезбеђивање услова за запошљавање наставника који су претходно стекли одговарајуће образовање за професију наставник, као и обезбеђивање услова за препознавање значаја и унапређивање положаја професије наставник.**

Конкретније, **образовање и развој наставника**, као посебно евалуирана област дефинисана у СРОС 2020, поред осталог, захтева даљи **развој** флексибилних путева за стицање иницијалног образовања наставника, кроз интегрисане интердисциплинарне студије, програме учења током читавог живота/кратке циклусе, мастер студије за образовање наставника. Очекује се да програми за иницијално образовање наставника одговоре на захтеве образовања за 21. век, ослањајући се на научна сазнања из области психологије, педагогије и методике, савремене тенденције у образовним политикама и педагошкој пракси. Циљ програма иницијалног образовања наставника је грађење професионалног идентитета наставника - рефлексивних практичара, који у сарадњи са осталим актерима школског живота и локалне заједнице преиспитују и истражују своју праксу и развијају је у складу са тим. Програми иницијалног образовања наставника се

заснивају на принципу интердисциплинарности, а развијају и спроводе кроз међуфакултетску сарадњу, као и сарадњу између школа и предшколских установа са високошколским установама. Квалитетни програми и њихова реализација захтевају континуирано праћење потреба и дугорочно улагање у развој наставника и институционалне капацитете у високом образовању.

Анализирани извештаји указују на следеће приоритетне области развоја у области иницијалног образовања:

- Развој стандарда квалификације за професију наставник.
- Унапређивање система акредитације програма иницијалног образовања наставника.
- Подршка ВШУ за развој, праћење и спровођење програма иницијалног образовања наставника.
- Обезбеђивање подршке центрима при универзитетима и/или факултетима матичним за област образовања за развој и реализацију програма образовања за професију наставник на српском и на језицима националних мањина, за оне који су се определили за наставнички позив након завршених основних студија.
- Подршка истраживањима и развоју области методике наставе појединих наставних предмета као интердисциплинарне научне области.
- Преиспитивање и реконцептуализација концепције професионалног развоја и развијање приоритетних области стручног усавршавања у складу са извршеном анализом потреба система, реализацијом акредитованих програма и међународним трендовима у образовању.

Такође је препозната и потреба за дефинисањем стандарда професионалних компетенција наставника у ВШУ (компетенције које се односе на наставничку професију и које су један од услова за избор у звање).

Када је у питању област професионалног усавршавања наставника, потребно је унапређивање система акредитације програма стручног усавршавања, посебно у делу организатора програма (прецизно дефинисати критеријуме ко може да буде организатор и са којим референцама, што укључује и реализаторе), као и прецизно дефинисати критеријуме за избор чланова комисија које раде на одобравању програма стручног усавршавања, са посебним акцентом на референце сваког појединачног члана, а у циљу обезбеђивања квалитетних програма стручног усавршавања. Поред тога, потребно је унапређивање система хоризонталног учења, а неопходна је и финансијска анализа и пројекција која се односи на напредовање наставника и стицање звања да би се реконцептуализовао и систем напредовања у звањима наставника у предуниверзитетском образовању и васпитању.

Важно је истаћи да нови и унапређени програми наставе и учења захтевају и професионално оснажене наставнике, наставнике који ће процес наставе и учења реализовати применом савремених приступа, метода и техника рада у циљу развијања компетенција и вештина

ученика и подизања квалитета, па се обучавање наставника у овој области види као приоритет.

Потребно је и осмишљавање и спровођење мера за унапређивање положаја и препознавање значаја и улоге наставника и мера за информисање и мотивисање кандидата за упис на студијске програме за образовање наставника.

Остварена повезаност Националног оквира квалификација у Србији (НОКС) са Европским оквиром квалификација (ЕОК) у наредном периоду захтеваће рад на измени постојећих, односно примени нових исправа о квалификацијама које ће садржати информације о нивоу НОКС и нивоу ЕОК као и податке о КЛАСНОКС (ISCEDF13) подсектору у оквиру кога је разврстана дата квалификација, чиме се олакшава процес признавања квалификација.

Образовање и васпитање припадника националних мањина је област која је препозната у СРОС 2020 и коју је важно даље унапређивати кроз СРОВРС 2030. Даље унапређивање иницијалног образовања наставника на матерњем језику путем акредитације студијских програма на ВШУ за образовање наставника на језику националне мањине, а ради обезбеђивања квалификованог наставног кадра, препознато је као један од важних подухвата у наредном периоду, као и развијање студијских програма за Српски као нематерњи језик и Српски као страни језик на универзитетима (нпр. Ниш, Нови Пазар), а ради обезбеђивања квалификованог кадра. Иако су направљени одређени помаци у смислу подржавања образовања наставника у државама матицама (потписани споразуми) потребно је убрзати примену. Такође, акредитација програма стручног усавршавања на језицима националних мањина, посебно оних мањина које живе на простору изван Војводине, намеће се као важна у наредном периоду. Такође, потребно је да се развијају модели двојезичне наставе у основном и средњем образовању и васпитању, да се обезбеди да кроз програме наставе и учења ученици већинског народа упознају културу националних мањина које живе на простору РС, као и да се обезбеде услови за развој интеркултуралног образовања путем примене међупредметног приступа у редовној настави као и у ваннаставним активностима. Као важан корак у унапређивању образовања и васпитања националних мањина, препознато је и пружање подршке наставницима из редова националних мањинских заједница да пишу уџбенике и приручнике.

Евалуацијом постигнутог и урађеног, установљени су и **правци развоја који су заједнички за све нивое образовања и различите области** које су дефинисане претходним документима јавних политика. Ту се пре свега мисли на закључак да у Србији постоји недовољно улагање у образовање, те да је у будућности **неопходно повећање финансијских средстава намењених образовању, односно смањење улагања буџетских средстава у образовање не би требало да се дешава, јер је образовање од стратешке важности за даљи економски и друштвени развој РС**. Ово је од посебног значаја ако се има у виду да је Србија у 2017. години издвајала само 3,7% БДП за образовање, што је испод

просека за групу земаља са истим приходима (4,7%), али и у односу на просек улагања у земљама региона (4,6%)²².

Будући развој свакако треба да подразумева и јачање међусекторског приступа и успостављање механизма на националном и локалном нивоу за **координисано спровођење политика и мера које се директно или индиректно тичу образовања и васпитања.**

Оно што је препознато још 2012. године и што заузима важно место у СРОС 2020 је **одсуство увремењених, објективних и релевантних података** о учесницима у систему и ефектима образовних политика. Због тога су последњих година активности у овој области интензивирани – осим коришћења различитих аналитичких извештаја који су служили као основа за развој одређених образовних политика (нпр. ОЕЦД евалуација из 2019. године која је послужила за дефинисање одређених стратешких циљева у области образовања наставника и инклузивног образовања и васпитања, ПИСА резултати који служе као ослонац за ревизију стандарда и међупредметних компетенција, Студија о могућностима рационализације мреже школа која је финансирана из средстава Светске банке итд.), а **развој Јединственог информационог система просвете значајно напредује** и ускоро се очекује његова пуна функционалност. Ипак, у овој области још увек треба спроводити релевантне мере и активности да би се обезбедило праћење и вредновање започетих кључних реформских процеса, боље осмислиле и таргетирале мере подршке у образовном систему, те да би се унапредило доношење образовних политика заснованих на доказима.

Јачање васпитне функције установа образовања и васпитања и даље се може сматрати приоритетним правцем развоја. Уочава се потреба за акредитацијом већег броја квалитетних програма обука усмерених на јачање компетенција наставника за оснаживање васпитне функције образовно-васпитних установа као и континуитет приликом прикупљања примера добрих пракси.

Приметна је и потреба за **увођењем и применом система у коме би школе унапређивале свој рад у односу на резултате самовредновања, спољашњег вредновања и завршних испита** (полазиште је донети Правилник о вредновању квалитета рада установа из 2019.). Креирање политика у вези са унапређивањем квалитета образовања и васпитања треба да буде засновано и на резултатима ученичких постигнућа, а извештаји ЗВКОВ-а указују на потребу за коренитим реформама, односно да је потребно да се успостави систем где се подаци о постигнућима школа користе као смернице за унапређивање квалитета. Такође, потребно је развити методологију и стандарде спољашњег вредновања и самовредновања рада ЈПОА, у циљу унапређивања квалитета неформалног образовања.

²² Serbia: Human Capital and Jobs, World bank. Документ је доступан на: www.worldbank.org/humancapital

Због знатно већег обухвата и перманентног раста установа образовања и васпитања чији рад и примену прописа из области образовања и васпитања контролише просветна инспекција, постоји потреба за увођењем и разрадом система самопровере – самопровере испуњености захтева из контролне листе, односно самопроцене ризика у складу са одредбама закона којим је уређен инспекцијски надзор. На основу уједначеног поступања и обрасца за брзу проверу усклађености рада установа са важећим прописима, очекује се смањење броја незаконитих поступања, односно делатност образовања и васпитања добиће виши квалитет.

И на крају, како на вредносне судове младих на свим нивоима значајно утичу опште околности, па тако и модели понашања и комуникације у јавном животу, образовање и васпитање треба да допринесе неговању друштвено прихватљивог јавног дискурса у медијима и институцијама.

4. Визија развоја образовања у Србији

Визија развоја образовања је да обезбеди квалитетно образовање за постизање пуног потенцијала становништва, а нарочито сваког детета и младе особе у Републици Србији.

Мисија образовања је да се обезбеди образовање високог квалитета које служи развоју друштва у целини.

Будућност сваке земље зависи од спремности њених грађана за што успешније савладавање изазова које носе 21. век, убрзани технолошки развој, узнатрдовала глобализација и поремећаји великих размера (нпр. пандемија), а који се пре свега огледају у неизвесности. С обзиром на то да је једино извесна и предвидива управо непредвидивост промена и напретка у наредној деценији, систем образовања мора да успешно гради капацитете младих људи тако да по изласку из система образовања буду компетентни за живот и рад у 21. веку.

За остваривање ове визије неопходно је да се развија **култура целоживотног учења**, трансформација учења и подучавања у правцу развоја критичког мишљења, медијске и информатичке писмености, образовање **усклађено са достигнућима науке**, технике и технологије, партиципативности на свим нивоима образовног процеса и **успостављање интерсекторског приступа**, то јест јачих веза између сектора образовања и других сектора као што су сектори надлежни за социјалну политику и запошљавање, привреду, културу, финансије итд.

Главни фокус визије развоја образовања је на деци и младима, али треба имати у виду да СРОВРС 2030 и пратећи АП обухватају и активности које **доприносе развоју потенцијала одраслих особа.**

Визија развоја подразумева даљи рад на изградњи друштва и економије заснованих на знању, друштва које негује вредности као што су солидарност, поштовање, уважавање и јачање инклузивног приступа у образовању који омогућава квалитетно образовање за све и економије која ће бити конкурентна на европском, али и светском економском тржишту. Односно, тежиће се изградњи модерног и препознатљивог образовног система који ће бити међу системима највишег ранга у погледу квалитета образовних програма, наставних активности, истраживања и стручног рада.

Визија развоја образовања и целокупне СРОВРС 2030 је **заснована на жељеним променама** у различитим областима и аспектима образовања као и на различитим нивоима, а најважније од њих су у наведене у наредним редовима.

Образовно-васпитне установе у Србији у наредном периоду треба да граде сопствену културу у којој је свако, укључујући и сваког ученика, уважен и поштован, као и културу

солидарности и међусобног поштовања. Овај приступ подразумева и укључивање деце са инвалидитетом и сметњама у развоју на начин који одговара њиховим могућностима и који им омогућава квалитетно образовање као припрему за будући рад, наставак школовања и целоживотно учење.

Стратешко опредељење Владе РС и МПНТР, као дела Владе РС, је да обезбеди квалитетно образовање за све грађане кроз отвореност, праведност, доступност и демократичност образовања, а нарочита пажња ће бити посвећена обезбеђивању једнаких шанси за сву децу. Пружање системске подршке ученицима током њихове образовне путање је приоритет МПНТР, са акцентом на оне који долазе из нестимулативних средина и **осетљивих друштвених група. То ће бити једино могуће ако се ојача међусекторска сарадња, унапреде успостављени механизми за пружање подршке ученицима и ојачају људски капацитети у образовно-васпитним установама и другим релевантним институцијама.**

Једно од полазишта за даљи развој инклузивности образовног система РС је и Општи коментар број 4, члана 24²³: *Право на инклузивно образовање, Конвенције о правима особа са инвалидитетом који је усвојен од стране УН Комитета за права особа са инвалидитетом, а за чију се примену РС обавезала потписивањем Конвенције о правима особа са инвалидитетом. Општи коментар дефинише: „Право на инклузивно образовање усмерено је ка пуном и ефективном учешћу, приступачности, присуству и постигнућима свих ученика, посебно оних који су, из различитих разлога, искључени“.*

Додатно, РС је потписник УН Агенде Циљеви одрживог развоја до 2030. године, у оквиру које су дефинисани и циљеви у области образовања, а који између осталог подразумевају **да свако дете или млада особа треба да овлада барем основним нивоима читалачке и математичке писмености, што значи посвећеност остваривању ових циљева.**

Жељено стање у области предшколског васпитања и образовања подразумева даљи развој система ПВО у сусрет потребама деце и породице као подршке добробити и целовитом развоју деце предшколског узраста, а у складу са принципима ПВО (доступност, демократичност, отвореност, аутентичност, развојност) кроз:

- обезбеђивање шире доступности различитих програма и облика васпитно-образовног рада са децом раног узраста, а према утврђеним потребама деце и породица и могућностима локалне заједнице;
- пружање подршке свим породицама у остваривању васпитне функције и даље развијање система додатне подршке деци и породицама којима је она потребна;
- подршку јачању професионалних компетенција стручног кадра за рефлексивну праксу и педагошке иновације, у складу са полазиштима и вредностима концепције

²³ РС је донела Закон о потврђивању конвенције о правима особа са инвалидитетом ("Сл. гласник РС – Међународни уговори", бр. 4/2009) а члан 24. је посвећен образовању.

ПВО (у оквиру система иницијалног образовања као и система стручног усавршавања и професионалног развоја запослених);

- остваривање благих прелаза, односно обезбеђивање континуитета искустава деце и породице у образовном контексту и развијање односа са другим деловима у систему образовања (школа), заједницом (институцијама културе, здравства, социјалне заштите), локалном самоуправом и широм друштвеном заједницом;
- стварање недискриминаторног, подстицајног окружења у коме се развија демократска култура;
- континуирано унапређивање система праћења, вредновања, подршке и извештавања на нивоу предшколске установе и система у целини.

Основно образовање и васпитање има функцију да обезбеди базично/основно квалитетно образовање за све, остваривањем општих принципа, циљева и исхода образовања и васпитања и омогући развијање кључних компетенција за целоживотно учење, што основно образовање и васпитање чини темељом целокупног система образовања и васпитања. **Функционална знања и вештине, мотивација за учење, ставови и вредности неопходне за формирање националног и културног идентитета неопходни су за активан и конструктиван живот у савременом друштву.** Основно образовање и васпитање од 1958. године, када је уведено као обавезно осмогодишње бесплатно основно школовање остварује основни циљ - квалитетно образовање и васпитање, доступно за све, без обзира где се школа налази, односно где се образовање и васпитање одвија. Свеобухватне и интензивне реформске мере и активности, ослањајући се на резултате мера и активности претходног стратешког циклуса, уз пуно уважавање реалног стања у образовно-васпитном систему и добре постојеће образовно-васпитне праксе, оствариваће се **у правцу развоја, спровођења и праћења примене програма наставе и учења заснованих на савременим педагошким концептима са доказаним позитивним ефектима и у правцу даљег развоја система за осигурање и вредновање квалитета процеса и резултата образовно-васпитног рада,** при чему ће посебна пажња бити посвећена развоју и напредовању сваког појединца, пружањем оптималне подршке засноване на уважавању различитости, у безбедном и подстицајном окружењу, уз употребу савремених облика и метода наставе и учења и савремених образовних технологија.

Жељено стање у средњем образовању и васпитању је да оно, поред развоја компетенција ученика које су им потребне за запошљавање, изграђује кључне компетенције младих људи које су важне и за наставак образовања на терцијарном нивоу што се, између осталог, постиже утврђивањем стандарда квалификација, за опште и стручне квалификације, на националном нивоу. Компетенције потребне за запошљавање свакако треба да су у складу са технолошким развојем и потребама привреде, али млади људи треба да изађу из система ССОВ и са компетенцијама које захтева активно грађанство у 21. веку. Средње образовање и васпитање треба да буде обавезно за младе одговарајућег узраста, односно до нивоа стицања стручне квалификације која се стиче по завршетку трогодишњег стручног

образовања и васпитања. Додатно, активности спречавања осипања треба спроводити на нивоу средњошколског образовања и васпитања и то најинтензивније управо за ученике који су у трогодишњим образовним профилима из разлога највеће присутности осипања.

Високо образовање треба да директно доприноси одрживом развоју праведног друштва, заснованог на знању и иновацијама, развоју културе, технологије и критичког мишљења, као и неговању културне разноликости. С обзиром на значај образовања за целокупни привредни и друштвени развој, и на релативно неповољну образовну структуру становништва, и даље је потребно спроводити активности којима се доприноси повећању броја високообразованих грађана.

Пажња ће бити посвећена и унапређивању, како школског, тако и универзитетског спорта. Поред унапређивања свеукупног квалитета система образовања и васпитања и повећања обухвата становништва РС образовањем, од ПВО до високог образовања и целоживотног учења, као и обезбеђивања свима права на квалитетно, инклузивно образовање и целоживотно учење, жељено стање обухвата и **повећање угледа образовања у друштву и држави и усклађивање система образовања са непосредним развојним потребама појединаца, али и економског, социјалног, културног контекста кроз повећање квалитета процеса и достизање исхода образовања.**

5. Циљеви Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030.

СРОВРС 2030 има два општа циља - први циљ се односи на предуниверзитетско, а други циљ на високо образовање, као и неколико посебних циљева²⁴ у оквиру сваког општег циља.

Општи циљ 1: Повећани квалитет наставе и учења, праведност и доступност предуниверзитетског образовања и васпитања и ојачана васпитна функција образовно-васпитних установа.

Општи циљ 2: Повећан квалитет и унапређене релевантност и праведност високог образовања.

5.1. Општи циљ 1

Општи циљ 1 произлази из визије СРОС 2020 да обезбеди квалитетно образовање за постизање пуног потенцијала сваког детета, младе и одрасле особе у РС.

Показатељи ефеката на нивоу општег циља 1 СРОВРС 2030 су повећање броја поена просечног постигнућа на ПИСА тестовима на математичкој писмености, читалачкој писмености и научној писмености, односно смањење процената функционално неписмених ученика у областима читалачке, математичке и научне писмености; повећање просечног постигнућа на ТИМСС тестовима на постигнућу из математике и из природних наука; просечно постигнуће на ПИРЛС тестовима; повећање постигнућа на завршном испиту из математике, српског језика и на комбинованом тесту; повећање обухвата деце предшколским васпитањем и образовањем; повећање обухвата деце припремним предшколским програмом; повећање обухвата основним и средњим образовањем и васпитањем; смањење стопе осипања из основног образовања и васпитања; повећана стопа завршавања основне школе; повећање стопе уписа у средње школе; повећање стопе завршавања средње школе; смањење стопе осипања из средњег образовања и васпитања; повећана стопа завршавања основне школе ученика из ромских насеља; повећање стопе уписа у средње школе ученика из ромских насеља; повећање стопе завршавања средње школе ученика из ромских насеља; повећање стопе учешћа одраслих у образовању и обукама; смањена стопа оних који нису у процесу образовања и обуке, а који нису запослени.

²⁴Иако Закон о планском систему (члан 13, став 2) подразумева да свака национална секторска стратегија треба да има један општи циљ и до пет посебних циљева, с обзиром на комплексност и обимност сектора образовања, СРОВРС 2030 има два општа циља и више од пет посебних циљева.

До достизања општег циља води неколико посебних циљева, који ће бити разложени у наставку.

Посебни циљ 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању

Показатељи исхода на нивоу овог посебног циља подразумевају повећање процента основних школа које на спољашњем вредновању добијају оцену 4 на општем квалитету; смањење процента основних школа које на спољашњем вредновању добијају оцену 1 и 2 на општем квалитету, те повећање процента основних школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Настава и учење; повећање процента средњих школа које на спољашњем вредновању добијају оцену 4 на општем квалитету; смањење процента средњих школа које на спољашњем вредновању добијају оцену 1 и 2 на општем квалитету, те повећање процента средњих школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Настава и учење.

Достизање овог посебног циља подразумева остваривање активности у оквиру мера намењених развијању нових и унапређивању постојећих стандарда квалификација и стандарда постигнућа, програма наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању; развијању услова и пружању подршке образовно-васпитним установама у унапређивању наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању; пружању подршке образовно-васпитним установама у јачању васпитне функције образовања.

Конкретније, предуниверзитетско образовање и васпитање, треба да се остварује на основу квалитетних програма наставе и учења заснованих на исходима који воде ка развијању компетенција ученика који су утврђени националним стандардима квалификација у случају стручног образовања.

Први корак подразумева ревизију кључних, међупредметних, општих и специфичних предметних компетенција/стандарда компетенција, на основу којих ће се радити на развоју нових и унапређивању програма наставе и учења у основном, општем средњем, уметничком, средњем стручном и дуалном образовању и васпитању. Овај процес ће подразумевати и израду нових и унапређивање постојећих програма наставе и учења на језику и писму националних мањина, а приступиће се и развијању нових програма за Матерњи језик/говор са елементима националне културе. Додатно, развијаће се методолошки оквир и повезивање листе квалификација са листом занимања; унапређиваће се методолошки оквир за развој програма неформалног образовања заснованог на стандарду квалификације и методологија за њихову (пр)оцену. Ове активности ће бити пропраћене унапређивањем законодавног, институционалног и методолошког оквира за развој стандарда квалификација заснованих на стандардима занимања.

У исто време је неопходно да се на нивоу предуниверзитетског образовања и васпитања обезбеде услови и подршка образовно-васпитним установама у унапређивању наставе и

учења кроз **развој људских капацитета**. Конкретније, биће пружена подршка предшколским установама у развијању предшколских програма у складу са Основама програма ПВО; акценат ће се ставити на оснаживање људских ресурса за остваривање нових и унапређених програма наставе и учења у основном, општем средњем, уметничком, средњем стручном и дуалном образовању и васпитању.

Радиће се на обезбеђивању услова за стицање квалификација наставника за реализацију изборног програма Матерњи језик/говор са елементима националне културе (посебно за реализацију програма Ромски језик са елементима националне културе; развијаће се, акредитовати и спровести програми сталног стручног усавршавања наставника на језицима националних мањина на којима се остварује образовно-васпитни процес. Континуирано ће се обезбеђивати уџбеници и друга наставна средства за наставу на језицима националних мањина за основне и средње школе, обезбеђивање уџбеника прилагођеног фонта/формата у складу са захтевима школа и потребама ученика у основној школи, и ствараће се услови за обезбеђивање прилагођених уџбеника за средње школе. Унапређиваће се капацитети просветних саветника, екстерних евалуатора и саветника спољних сарадника за праћење примене нових стандарда постигнућа и праћење на који начин и у којој мери наставници подржавају и прате развој кључних компетенција код ученика, а све у циљу пружања подршке наставницима.

Тежиће се развијању аутентичних школских модела са програмима и активностима које ће се остваривати у школама са једносменском организацијом.

Образовно-васпитне установе треба да имају важну јавну и културну функцију, а неопходно је реafirмисати и ојачати њихову **васпитну улогу**. Остваривању овог приоритета треба да допринесу активности развоја и оснаживања капацитета запослених у образовању у областима које треба да доведу до развијања школског амбијента који афирмише вредности савременог демократског друштва, међусобно поштовање и уважавање, ненасиље и анти-дискриминацију, неговање и развијање националне културе и културног наслеђа, културе националних мањина и светске културне баштине. Приступиће се изради кодекса етичког понашања запослених у образовању и формирању етичког одбора, развијању и остваривању програма обуке и приручника који ће служити оснаживању представника образовно-васпитних установа за спровођење превентивних и интервентних активности у области заштите од насиља и дискриминације, очувања менталног здравља и превенције ризичних облика понашања, а оснаживаће се и ученици и родитељи да учествују у наведеним активностима. Анализираће се подаци добијени кроз различита истраживања у вези са ставовима ученика о другима и другачијима и приступиће се развијању и реализацији обука ученика са циљем јачања њихових капацитета за остваривање активности које се односе на одрживи развој и колективну добробит. Неизоставни учесници обука намењених остваривању активности у вези са питањима одговорног грађанства ће бити и представници образовно-васпитних установа.

Подржаће се и прво учешће Србије у истраживању ПИРЛС 2021. године.

Додатно, значајан део активности ће бити посвећен унапређивању система професионалне оријентације, каријерног вођења и саветовања ученика основних и средњих школа, и то тако што ће доћи до развијања нове функционалне батерије тестова за потребе испитивања професионалних интересовања ученика, обучавање стручних сарадника да их користе, развијање и остваривање обуке за спровођење активности професионалне оријентације и каријерног вођења ученика. Спроводиће се и промоција Правилника о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања.

Стварањем услова кроз спортске и обогаћене наставне и ваннаставне садржаје, школа у својој средини треба да постане један од центара културе на локалном нивоу чиме се обезбеђује већа партиципација наставника и ученика у животу школе, али и заједнице. Остваривање ових стремљења ће започети испитивањем интересовања ученика за школским спортским активностима и потреба родитеља за укључивањем деце у спортске активности, након чега следи дефинисање општих и специфичних препорука за национални ниво. Улагаће се напори у популаризацију женског спорта; МПНТР ће израдити стручно упутство за формирање школских секција на нивоу школа и подржаће школе у формирању поменутих секција.

Активности јачања васпитне улоге школе ће бити засноване и на постулатима интеркултуралног образовања (које је препоручено од стране ЕУ и УНЕСКО), а претходиће им различите анализе у вези са ставовима ученика о другима и другачијима (нпр. ПИСА).

Посебни циљ 1.2: Унапређен систем за осигурање квалитета у предуниверзитетском образовању и васпитању

Показатељи исхода на нивоу овог посебног циља подразумевају: повећање процента школа које примењују дијагностичко оцењивање (иницијално тестирање); обезбеђеност услова за континуирано учешће Србије у међународним испитивањима процене ученичких постигнућа (ПИСА, ПИРЛС, ТИМСС); смањење процента школа које добијају најниже оцене на спољашњем вредновању на стандарду Вредновање које је у функцији учења; успостављеност система праћења и вредновања Националног модела дуалног образовања; ревидиран и спроведен завршни испит на начин да се њиме мери шири спектар компетенција, нивоа и постигнућа ученика; успостављена основа за нови систем националних тестирања; унапређен оквир за осигурање квалитета у неформалном образовању; развијена методологија за праћење ефеката примене нових квалификација на запошљавање и целоживотно учење на основу података из профила сектора (подаци о кретању ученика на тржишту рада и наставку образовања).

Достизање овог посебног циља подразумева остваривање активности у оквиру мера намењених унапређивању система самовредновања и спољашњег вредновања рада

установа, унапређивању система и процеса за праћење напредовања ученика као и развоју, успостављању и примени оквира за праћење и вредновање нових програма наставе и учења.

Приоритетне области за осигурање квалитета у предуниверзитетском образовању и васпитању су опште оснаживање наставника, пружање подршке наставницима да унапреде оцењивање у школи и ставе га у функцију даљег напретка ученика.

Ове активности су од посебног значаја зато што је оцењивање у школи показатељ квалитета ученичких постигнућа, као и квалитета рада наставника и школе, а иницијално тестирање представља добар основ за планирање, остваривање и вредновање образовно-васпитног рада. Такође, резултати националних испитивања/тестирања треба да буду у функцији подршке ученицима који не напредују у складу са својим капацитетима, као и у функцији евалуације програма наставе и учења, а служе и за процену стања и напретка образовања у РС. Школе све ове резултате треба да користе за унапређивање свог развојног плана, школског програма, плана подршке ученицима, плана стручног усавршавања и напредовања наставника.

Оцењивање у функцији учења захтева већу посвећеност наставника формативном оцењивању, диференцираном приступу у настави и сл., те ће окосница активности у овој области бити јачање компетенција наставника за оцењивање постигнућа ученика са акцентом на формативно оцењивање.

У наредном стратешком периоду неопходно је и ревидирати постојећи подзаконски акт о оцењивању ученика, те тако нови акт треба да уважава нове оријентације ка исходима, компетенцијама и стандардима постигнућа, а регулисаће и провере постигнућа ученика на националном нивоу – национална тестирања.

С обзиром на важност података који се добијају националним и другим тестирањима за евалуацију и унапређивање квалитета образовања, **овом стратегијом се предвиђа и израда концепта Центра за националне испите**. У надлежностима овог центра треба да буду све активности у вези са националним тестирањима као што су завршни испити на крају основног и средњег образовања и васпитања.

Поред државне матуре и повезаних припремних активности које ће се остваривати на почетку овог стратешког периода, интензивно ће се радити и на реконцептуализацији завршног испита на крају основног образовања и васпитања (развој нове методологије за завршни испит).

Део стратешких приоритета је и **унапређивање система спољашњег вредновања и самовредновања рада установа** где ће надлежне институције приступити развоју материјала за подршку примене самовредновања и спољашњег вредновања рада установа, организацији и спровођењу континуираног стручног усавршавања просветних саветника за вредновање рада установа и пружање стручне подршке установама у области

самовредновања, а након чега ће се приступити спровођењу праћења и евалуације примене постојећих стандарда квалитета рада установа. Да би образовне политике и интервенције биле засноване на доказима и стварном стању, ЗВКОВ ће наставити да припрема и презентује годишње и циклусне извештаје о резултатима спољашњег вредновања који садрже податке на нивоу стандарда и показатеља квалитета, а развој мера за интервенцију ће наступити након анализе резултата спољашњег вредновања у оквиру рада НПС, надлежних сектора МПНТР, ЗУОВ и ЗВКОВ.

Када је у питању нормативни оквир за развој неформалног образовања одраслих, приступиће се његовој ревизији и унапређивању. Приступиће се и развоју методологије за праћење ефеката примене квалификација на запошљавање и целоживотно учење на основу које ће се у будућности вршити споменуто праћење; развоју стандарда и процедура за самовредновање и спољашње вредновање рада ЈПОА; унапређивању капацитета Агенције за квалификације за примену стандарда за самовредновање и спољашње вредновање ЈПОА кроз развој и оставаривање релевантних обука. Важне активности у овој области биће и унапређивање оквира осигурања квалитета у образовању одраслих; формирање базе стручњака за примену система НОКС-а; унапређивање стандарда и система за одобравање статуса ЈПОА; унапређивање капацитета Агенције за квалификације да примењује те стандарде. Зарад осигурања квалитета Националног модела дуалног образовања, успоставиће се систем праћења и вредновања дуалног образовања који ће уважавати све специфичности овог дела средњег стручног образовања и васпитања.

Имајући у виду да је део претходно наведеног посебног циља креирање нових и унапређивање постојећих програма наставе и учења, у оквиру овог посебног циља ће се креирати методолошки оквир за праћење и вредновање спровођења и ефеката наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању након чега ће се континуирано прикупљати и анализирати добијени подаци.

Посебни циљ 1.3: Успостављени темељи за развој дигиталног образовања на предуниверзитетском нивоу

Показатељи исхода на нивоу овог посебног циља подразумевају: повећање процента школа које остварују неопходне услове за реализацију хибридног (мешовитог) и онлајн образовања; повећање процента установа које унапређују дигиталне капацитете на основу резултата самовредновања; примењен Јединствени информациони систем просвете; успостављена државна онлајн основна школа и државна онлајн гимназија; развој дигиталног образовања се континуирано прати.

Дигитално образовање је термин који се односи на две различите али комплементарне области образовне политике – једна обухвата мере усмерене на дигиталне компетенције наставника, и ученика, док друга обухвата педагошку примену дигиталних технологија у циљу унапређивања квалитета наставе и учења.

Стога, да би се остварио овај посебни циљ потребно је реализовати активности у оквиру следећих мера: развој дигиталног образовања; развој, примена Јединственог информационог система просвете (ЈИСП) и коришћење података у доношењу одлука о образовању.

Зарад развоја дигиталног предуниверзитетског образовања, фокус треба да буде на подршци установама у предуниверзитетском образовању за унапређивање дигиталних капацитета, дигиталних компетенција ученика, али и дигиталних компетенција запослених у образовању, односно остваривање и промовисање иновативних педагошких приступа који подразумевају интеграцију ИКТ-а у процес наставе и учења; приступиће се ревизији постојећег Оквира дигиталних компетенција – Наставник за дигитално доба, и развоју Оквира дигиталних компетенција васпитача, након чега ће се приступити спровођењу националних обука које се односе на примену „селфи“ инструмента у процесу самовредновања дигиталног капацитета установа и обука за јачање капацитета школа за израду дигиталног сегмента развојног плана установе.

Израдиће се Оквир за процену капацитета основних и средњих школа за организовање образовања на даљину у случају када је обустављен непосредан рад са ученицима и формираће се Координационо тело за реализацију образовања на даљину у случају када је обустављен непосредан рад са ученицима.

Током примене Стратегије пружаће се подршка школама за организацију и остваривање хибридне (мешовите) и онлајн наставе на начин који омогућава примену системских мера. У циљу повећања обухвата, релевантности и ефикасности предуниверзитетског образовања биће успостављене државна онлајн основна школа и онлајн гимназија.

Додатно, зарад осигурања квалитета, дефинисаће се сет индикатора за дугорочно праћење развоја дигиталног образовања чиме ће се успоставити систем континуираног праћења развоја дигиталног образовања.

Како би се обезбедила чврста основа за ефикасније планирање и управљање ресурсима и праћење активности у образовном систему на свим нивоима, биће остварене активности усмерене ка успостављању Јединственог информационог система просвете, чиме се поред поменутог, ствара и основ за унапређивање извештавања и вршења квантитативних истраживања, као и за доношење на подацима заснованих одлука које морају бити поткрепљене и резултатима квалитативних истраживања.

У МПНТР ће се успоставити група за аналитику која ће се, осим аналитичких послова, бавити и оснаживањем капацитета запослених у институцијама и телима у сектору образовања за истраживања и креирање јавних политика заснованих на подацима.

Тежиће се и дигитализацији методологије за развој профила сектора као јединственог информационог и аналитичког оквира који омогућава ефикасно прикупљање, обраду и

анализу релевантних података о потребама економије и тржишта рада за вештинама (занимањима и квалификацијама).

Посебни циљ 1.4: Унапређени доступност, праведност и отвореност предуниверзитетског образовања и васпитања

Показатељ остварености овог циља су: повећање процента основних школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Подршка ученицима; повећање процента основних школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Етос; повећање процента средњих школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Подршка ученицима; повећање процента средњих школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Етос; повећање броја школа и предшколских установа са педагошким асистентом; повећање броја школа које примењују систем за идентификацију ученика под ризиком од осипања и пружање подршке ученицима; смањење процента одраслих полазника који се осипају из система функционалног основног образовања одраслих; број успостављених функционалних ресурс-центра за додатну подршку деци, ученицима, родитељима и запосленима у образовно-васпитним установама.

Мере које воде остварењу овог циља су: успостављање нових и унапређивање постојећих механизма подршке образовно-васпитним установама у остваривању отворености, праведности и доступности; подстицање интеркултуралности у образовању.

Први од општих принципа целокупног образовања и васпитања у РС је обезбеђивање једнакости у остваривању права на образовање и доступности образовања свој деци, ученицима и одраслима и то засновано на социјалној правди и једнаким шансама, без дискриминације. Да би образовни систем био доступан, праведан и отворен, **од приоритетног значаја је успостављање нових и унапређивање постојећих механизма подршке са нарочитим акцентом на специфичности различитих осетљивих група** (ученици из породица ниског социо-економског статуса, деца са сметњама у развоју и инвалидитетом, ромска популација и међу њима нарочито девојчице итд.). То ће подразумевати: обезбеђивање педагошких асистената где год је то потребно; увођење обавезности идентификовања ученика под ризиком од осипања и пружање подршке идентификованим ученицима, као и обучавање наставника за спровођење тих активности; успостављање процедура сарадње између ШУ и школа зарад праћења ученика чије породице учествују у интерним сезонским миграцијама и успостављање процедура за обезбеђивање школовања током привременог боравка ученика у другој средини; развијање нових критеријума доделе стипендија који пондеришу социо-економски статус већим коефицијентом у односу на критеријум постигнућа; унапређивање инклузивног предшколског васпитања и образовања у оквиру интерсекторског система раних интервенција.

Такође, интензивираће се рад на унапређивању наставничких компетенција и компетенција андрагошких асистената за препознавање полазника програма ФООО који су у ризику од осипања и јачаће се њихови капацитети за предузимање мера за њихово предунапређивање.

У овом стратешком периоду спровешће се и пројекат за успостављање ресурс центара намењених пружању подршке деци, ученицима, родитељима и запосленима у образовно-васпитним установама.

Унапређивањем ученичког стандарда обезбеђиваће се додатни услови за доступније и квалитетније образовање и васпитање за ученике средњих школа, који своје школовање настављају ван места свог боравка.

Унапредити систем стипендирања ученика већим обухватом најталентованијих и најуспешнијих, као и потпунијим обухватом осетљивих друштвених група. Стипендирање ромских ученика из пројеката Европске уније (СБС и ИПА 2014) имплементирати у редовно стипендирање из буџета РС.

Све поменуте мере и активности треба да воде постизању **потпуног обухвата основним образовањем и васпитањем, као и значајном повећању обухвата предшколским васпитањем и образовањем и средњим образовањем и васпитањем**, нарочито у контексту увођења средњег нивоа образовања као обавезног.

Посебна пажња ће бити посвећена подизању осетљивости и компетентности запослених у школама за препознавање ученика изузетних способности у оквиру редовне наставе и редовних школских активности, а тежиће се и успостављању модел установа. Формираће се база података о установама, организацијама, друштвима, стипендијама, програмима и пројектима намењених ученицима са изузетним способностима.

Акцентат ће бити стављен и на **стручно усавршавање запослених у образовању** којим се подижу капацитети за унапређивање интеркултуралности и неговање демократске културе у образовно-васпитним установама, а посебно ће се радити на развијању и остваривању програма стручног усавршавања наставника за реализацију програма Српски као страни језик и Ромски језик са елементима националне културе.

Посебни циљ 1.5: Унапређен квалитет иницијалног образовања наставника и васпитача

Показатељи исхода на нивоу овог посебног циља подразумевају: повећање броја акредитованих студијских програма за образовање наставника према ревидираним стандардима за оцену квалитета студијских програма и повећање броја приправника који су завршили период приправништва на основу нове концепције увођења у посао и уз подршку обучених ментора.

Достизање овог посебног циља ће се остваривати кроз две мере - Унапређивање квалитета студијских програма за иницијално образовање наставника и васпитача; Унапређивање концепције приправништва и увођења у посао наставника и васпитача.

У циљу подизања квалитета образовања и васпитања је и укључивање што бољих кандидата у програме за иницијално образовање наставника, чему треба посветити посебне мере које би допринеле успостављању новог положаја ових професија, заснованог на уважавању њихове професионалности, као и на промовисању програма за образовање наставника и најбољих студената ових програма. Стога ће почетне активности бити посвећене развијању стандарда квалификација за квалификације учитељ, наставник предметне наставе и васпитач на националном нивоу, што ће послужити као основа за ревизију и усклађивање стандарда за акредитацију студијских програма за образовање наставника и васпитача са националним стандардима квалификација за квалификације учитељ, наставник предметне наставе и васпитач. Након ревизије и усклађивања споменутих стандарда, спроводиће се активности припреме рецензата и ВШУ за примену нових стандарда за акредитацију студијских програма за образовање наставника и васпитача и информисање ВШУ.

У циљу доношења одлука заснованих на доказима, спровешће се анализа усклађености актуелних програма за иницијално образовање наставника и васпитача са ревидираним стандардима за акредитацију студијских програма и анализа потреба система образовања и васпитања за наставничким кадром и спровођење доквалификације на матичним ВШУ.

Успоставиће се систем праћења свршених студената који имају услове за наставничко звање, промоција активности професионалног развоја универзитетских наставника из области наука о образовању и измена легислативе за напредовање у наставничким звањима, а додатно ће се радити на развоју интердисциплинарних докторских студија методике наставе.

У циљу унапређивања квалитета програма иницијалног образовања наставника посебну пажњу треба посветити мерама за унапређивање праксе у ОБУ (развијање програма школске праксе и репозиторијума са материјалима за наставничку праксу, развој и остваривање програма стручног усавршавања за менторе студентима, регулисање односа између високошколских установа које реализују програме за образовање васпитача, учитеља и наставника са одговарајућим образовним установама - вежбаоницама и појединцима из праксе који ће бити ангажовани као ментори студентима).

У циљу подизања квалитета образовања је и укључивање што бољих кандидата у програме за иницијално образовање наставника, те ће се радити на обезбеђивању стипендија за студенте за упис на програме наставничког образовања за предмете/области у којима је забележен недовољан број наставника, а ствараће се и услови за могућности раног запошљавања и обезбеђивање награда за најбоље мастер радове у оквиру програма за иницијално образовање наставника и васпитача.

Посебни циљ 1.6: Унапређен квалитет система сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника

Показатељи остварености овог посебног циља су: објављен Каталог сталног стручног усавршавања усклађен са новим концептом усавршавања запослених у образовању; повећање процента образовно-васпитних установа које примењују хоризонтално учење; повећање броја запослених у образовано-васпитним установама који су напредовали у виша звања.

Мере које воде остваривању овог циља су: унапређивање система сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника и развој система напредовања у звањима запослених у образовању и васпитању; развој система сталног стручног усавршавања директора и секретара установа.

Природни и логични наставак унапређивања квалитета наставног кадра, после иницијалног образовања, је унапређивање система сталног стручног усавршавања (укључујући и руководећи, а не само наставни кадар) јер без система сталног стручног усавршавања који гарантује унапређење компетенција запослених у образовању и примену наученог у свакодневном раду није могуће значајно унапредити ни квалитет наставе, ни подршку ученицима, нити је могуће обезбедити квалитет учења ученика. Стога ће активности подразумевати израду концепта новог система сталног стручног усавршавања, унапређивање процедура, механизма, критеријума и инструмената процене у оквиру акредитације програма сталног стручног усавршавања запослених у образовању, са циљем осигурања квалитета понуде програма стручног усавршавања.

У овом сегменту посебна пажња ће бити посвећена недовољно коришћеним, а делотворним начинима стручног усавршавања запослених у образовању међу које спада и хоризонтално учење, а наставиће се и рад на јачању капацитета директора и секретара образовно-васпитних установа.

Биће израђен и нови концепт систем напредовања у звањима запослених у образовању и васпитању, односно ревидираће се постојећа звања и дефинисаће се компетенције за свако звање.

Наставиће се и са спровођењем обука за директоре и секретаре установа.

Посебни циљ 1.7: Унапређен однос према српском језику и књижевности као основним елементима националног и културног идентитета и унапређивање школовања на српском језику у дијаспори

Показатељи исхода на нивоу овог посебног циља су: повећање броја спроведених активности неговања српског језика и књижевности на националном нивоу; повећање процента часова у допунским школама који су у области квалитета Наставе и учења вредновани оценама 3 и 4. Достижање овог посебног циља подразумева остваривање мера

које се односе на: успостављање механизма сарадње и пружање подршке неговању српског језика и књижевности; унапређивање квалитета образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству.

Иако неговање језика и књижевности, као основних елемената националног и културног идентитета, захтева интерсекторски приступ, потребно је подржати образовни систем и установе у оквиру њега да спроводе активности усмерене на важност познавања српског језика и књижевности. **Развој и унапређивање језичких компетенција деце, ученика и одраслих треба да буде приоритет, као и неговање позитивног става према српском језику и књижевности, како у Републици Србији, тако и у дијаспори.** Важно је имати у виду да се, осим кроз наставу српског језика и књижевности, језичке компетенције развијају и кроз наставу других наставних предмета, као и да се национални идентитет не негује само језиком, стога је ово један од циљева за чије спровођење је неопходна синергија активности које се остварују кроз различите школске предмете, али и примена интерсекторског приступа.

Интерсекторски приступ ће се остваривати кроз формирање заједничког тела релеватних институција, а приступиће се и изради анализе статуса српског језика и књижевности на свим нивоима образовања укључујући и високошколске установе, као и компетенција ученика/студената и њихових наставника. Интензивираће се пружање подршке образовно-васпитним установама у раду на промовисању стандардизованог српског језика.

У области унапређивања квалитета образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству интензивираће се рад на развоју, акредитацији и остваривању програма стручног усавршавања за наставнике који остварују образовно-васпитни рад на српском језику у иностранству, биће осигурана набавка уџбеника и друге литературе за наставнике за потребе организације образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству, приступиће се изради обједињеног уџбеника за сва три предмета: Српски језик, Моја отаџбина Србија и Основи културе српског народа, а пружаће се и подршка ангажованим наставницима у процесу припреме за одлазак у иностранство.

Спроводиће се и активности у циљу јачања веза допунских школа са матицом кроз формирање мреже „братских школа“, посета образовно-научним центрима и културно-историјским споменицима у Србији.

Додатно, приоритет ће бити успостављање система за праћење и вредновање квалитета образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству.

Посебни циљ 1.8: Унапређени услови за целоживотно учење

Показатељи исхода на нивоу овог посебног циља су: повећање броја спроведених поступака признавања претходног учења код јавно признатих организатора активности образовања одраслих (ЈПОА); број програма које нуде ЈПОА.

Иако дефиниција целоживотног учења подразумева да је оно самомотивисано, **систем формалног образовања има важну улогу у постављању основа целоживотног учења.** Главни приоритети у области целоживотног учења су креирање система признавања претходног учења и то на начин да буде транспарентан и упоредив са постојећим системом квалификација. Развој целоживотног учења треба да подразумева и развој социјалног партнерства и једнаку доступност целоживотног учења, односно могућност учења и ван највећих градова РС. Стога су предвиђене мере које воде остварењу овог циља следеће: развој система признавања претходног учења, транспарентности и упоредивости система квалификација; подстицање дијалога и развој социјалног партнерства; успостављање Регионалних тренинг центара.

Активности у оквиру предвиђених мера ће подразумевати: развој процедура, метода и инструмената који се користе у поступку ППУ; обучавање кадра укљученог у поступак ППУ; одобравање статуса ЈПОА за ППУ; промоција концепта ППУ; развој и ажурирање листе квалификација за све нивое НОКС; праћење и континуирано унапређење квалитета поступка ППУ; припрема података за портал НОКС и унос у Регистар НОКС, као и повезивање Регистра НОКС са Порталом европске базе квалификација; усклађивање јавних исправа са ЕУРОПАС-ом, као део процеса повезивања НОКС са ЕОК; усклађивање стандарда за акредитацију студијских програма у делу који се односи на опис квалификације које означавају завршетак одређеног степена високог образовања са дескрипторима нивоа НОКС.

У области подстицања дијалога и развоја социјалног партнерства биће спроведене активности промоције система НОКС и целоживотног учења; унапређивање капацитета социјалних партнера за активно учешће у развоју система квалификација; унапређивање сарадње послодаваца из система дуалног образовања са ЈПОА; унапређивање међусекторске сарадње ради усклађивања главних алата за развој стандарда занимања и стандарда квалификација; унапређивање капацитета ЈПОА за развој нових програма обуке у складу са стандардом квалификација и њихово умрежавање. Посебно важна активност биће унапређивање рада секторских већа.

Додатно, важан приоритет ће бити оснивање регионалних тренинг центара, развој програма образовања и обуке у складу са утврђеном методологијом развоја тих програма на основу стандарда квалификације. Намера је да до краја стратешког периода регионални тренинг-центри буду укључени у обучавање, стручно оспособљавање, преквалификацију и доквалификацију различитих група становништва.

Посебни циљ 1.9: Унапређена инфраструктура и мрежа установа у предуниверзитетском образовању и васпитању и установа ученичког стандарда

Показатељ исхода на нивоу овог посебног циља подразумева повећање процента образовно-васпитних установа и установа ученичког стандарда које задовољавају критеријуме техничке опремљености.

Две мере које се односе на овај посебни циљ су: унапређивање инфраструктуре образовно-васпитних установа и установа ученичког стандарда у предуниверзитетском образовању и васпитању и даље унапређивање мреже установа образовања и васпитања и организатора образовања одраслих.

Почетне активности ће бити намењене остваривању различитих анализа и подразумеваће: анализу стања установа предуниверзитетског образовања и васпитања и израду предлога за адаптацију, реконструкцију, надоградњу и изградњу објеката предуниверзитетског образовања, анализу опремљености установа предуниверзитетског образовања и израду листе неопходне опреме за све установе предуниверзитетског образовања са посебним акцентом на опремање кабинета за природне науке у гимназијама. То ће се пре свега односити на обезбеђење средстава за **практичну и очигледну наставу** (савремена учила и дидактички системи, мултимедијална, аудиовизуелна наставна средства, образовни софтвери, школе у природи, средства за ваннаставни практичан рад ученика, сценски наступ и игра и др.). Упоредо са анализом, наставиће се активности на опремању рачунарских кабинета, дигиталних учионица и обезбеђивању школске инфраструктуре за приступ широкопојасном интернету у свим учионицама.

Додатна анализа ће се односити на анализу постојеће инфраструктуре за школски спорт и израду предлога и приоритета за унапређење инфраструктуре за школски спорт.

У оквиру лимита буџета приступиће се и модернизацији инфраструктуре (изградња, доградња, адаптација, реконструкција и опремање) предшколских установа, основних и средњих школа и објеката ученичког стандарда.

Када је у питању мрежа установа у предуниверзитетском образовању и васпитању рад на остваривању предвиђених активности ће започети анализом постојеће мреже установа образовања и васпитања и ученичких домова и анализом просторних капацитета средњих музичких школа, што ће послужити као основа за унапређивање аката који се односе на мрежу предшколских установа, основних школа, као и на акт који се односи на мрежу средњих школа урачунавајући и средње музичке школе. Предвиђено је и ширење мреже школа у којима се остварује образовно-васпитни рад на српском језику у земљама региона и у иностранству као и унапређивање мреже ЈПОА.

Све наведене мере и активности ће пратити и измене постојеће законске и подзаконске регулативе, биће израђен и велики број смерница и стручних упутстава за образовно-васпитне установе, а биће значајно и усаглашавање регулативе у области образовања и регулативе других сектора.

5.2. Општи циљ 2

Општи циљ 2 такође произлази из визије **СРОВРС 2030** и односи се на повећани квалитет, релевантност и праведност високог образовања.

Показатељи ефеката општег циља 2 СРОВРС 2030 су: повећање процента високообразованих у популацији 30-34 године; повећање процента генерације од 19 до 30 година обухваћене високим образовањем; повећање процента студената који завршавају студије за највише годину дана дуже него што је предвиђено студијским програмом; смањење процента студената који напуштају студије; повећање процената студената који по завршетку основних студија школовање настављају на мастер студијама; повећање процента студената који уписују струковне студије, повећање процента студената који су се запослили у струци (највише три године) након завршетка студија; повећање броја одлазних и долазних мобилности наставника, гостујућих професора, студената и истраживача.

До достизања општег циља 2 води неколико посебних циљева, који ће бити разложени у наставку.

Посебни циљ 2.1: Унапређени квалитет понуде, људских ресурса и исхода високог образовања

Показатељи исхода на нивоу овог посебног циља су: успостављен Оквир за праћење и вредновање високог образовања (ОПВ); повећање процента запослених на ВШУ који су обухваћени стручним усавршавањем на основу новог правилника; повећање броја запослених стручњака са ВШУ који су остварили стручно усавршавање у иностранству; повећање броја додељених стипендија намењених подршци студирању студената ниског социо-економског статуса (СЕС); повећање финансијских средстава која се издвајају за подршку студирању студената који показују изузетне резултате; повећање износа финансијских средстава намењених унапређењу инфраструктуре ВШУ; повећање износа финансијских средстава намењених за научна и уметничка истраживања и развој.

Овај посебни циљ се остварује кроз следеће мере: развој Оквира за праћење и вредновање квалитета ВО („индикатори квалитета“) и примена добијених резултата у формулацији политике ВО; развој и остваривање модела финансирања који подстиче квалитет ВО, ефикасност и успешност студирања; развој, успостављање и примена свеобухватних процеса и процедура у вези са унапређивањем људских ресурса у високом образовању.

Успостављање Оквира за праћење и вредновање (ОПВ) квалитета ВО („индикатори квалитета“) је предуслов за континуирано и системско праћење и вредновање квалитета високог образовања, да би се затим и креирале сврсисходне образовне политике у области високог образовања засноване на прецизним и увремењеним подацима. Иако високо образовање има специфичности у односу на предуниверзитетско образовање, као и систем акредитације који је независан од предуниверзитетског, за стратешко усмеравања политика развоја и повећања квалитета у високом образовању је важно успоставити систем

праћења који с једне стране подржава аутономију ВО, а с друге стране омогућава идентификацију области у којима је потребно обезбедити подршку ВШУ од стране МПНТР. Да би се омогућило системско праћење развоја ВО, ОПВ треба да у себе интегрише све препознате индикаторе квалитета високог образовања који су важни за МПНТР као део Владе РС који усмерава политику у области образовања. У том смислу, ОПВ треба да дефинише индикаторе квалитета који су важни за развој високог образовања, укључујући и интеграцију синтетизованих индикатора који се тренутно прате (Национално акредитационо тело, Републички завод за статистику), али не ограничавајући се само на постојеће. Квалитет ВО свакако зависи и од интегритета ВО, те ОПВ треба да садржи и индикаторе који се тичу праћења повећања интегритета и транспарентности у ВО и поверења грађана у високошколске институције. Стога ће се иницијалне активности у овом домену тицати анализе међународне добре праксе праћења и вредновања квалитета ВО, креирања логичке матрице квалитета ВО која садржи идентификоване области ОПВ које су важне за јачање улоге ВО у развоју друштва и економије, дефинисање индикатора квалитета за сваку област ОПВ и жељене методологије, анализе постојећих доступних података, надлежних институција које их прикупљају и методологије коју користе као и идентификације индикатора квалитета које се тренутно не прате, а важни су за развој и унапређивање ВО. Након завршетка свих споменутих анализа приступиће се развоју ОПВ квалитета ВО, пилотирању ОПВ и развоју коначног ОПВ на основу резултата пилотирања. Постојање и употреба ОПВ ће се озваничити усвајањем Правилника о ОПВ квалитету у ВО.

Да би подаци прикупљени кроз ОПВ ВО били максимално искоришћени, реализоваће се и обуке намењене запосленима у МПНТР у циљу подизања њихових капацитета за анализу резултата ОПВ и креирање мера на основу добијених резултата, док ће се подршка ВШУ у прикупљању података у оквиру ОПВ, такође, пружити кроз реализацију обука од стране МПНТР.

Такође, како су бројне анализе показале, систем финансирања високог образовања треба да буде унапређен и то на начин да успостављени модел финансирања подстиче квалитет, ефикасност и успешност студирања. То значи да ће се у оквиру ове стратешке мере приступити изради таквог модела који ће, између осталог, обухватати питања финансирања студената ниског СЕС-а, финансирање студената који показују изузетне резултате, начине финансирања којима се омогућава континуирано унапређење инфраструктуре ВШУ, као и финансирање истраживачког рада у области науке и уметности и рада на иновацијама. Да би се пратили спровођење и ефикасност успостављеног модела финансирања, развиће се и информациони систем. Све промене у систему финансирања ВО ће бити унете у нови Закон о високом образовању. Пружање подршке примени новог модела финансирања на нивоу ВО ће се остваривати кроз обуке у универзитетским центрима. Након три године примене новог система финансирања ВО, приступиће се његовој евалуацији.

Када су у питању људски ресурси у ВО, први корак ће бити дефинисање квантитативних и квалитативних индикатора за процену наставничких компетенција на ВШУ који треба да постану део Оквира наставничких компетенција у ВО. Након тога ће се приступити креирању новог концепта система континуираног професионалног усавршавања наставног,

административног и техничког особља на ВШУ, дефинисању квантитативних и квалитативних индикатора за процену ефеката професионалног усавршавања и дефинисању нових критеријума и процедура за избор и напредовање у звања запослених на ВШУ. Све ове промене ће пратити промене у регулативи.

Додатно, део активности ће бити посвећен обезбеђивању финансијских средстава за усавршавање наставног особља у иностранству и обезбеђивању средстава за обуке наставника за остваривање студијских програма за учење на даљину.

Како је у Србији већ годинама присутан „одлив“ високообразованих кадрова, посебно важан задатак у овом стратешком периоду ће бити развој Стратегије спречавања одлива академски образованих кадрова и повратка у земљу стручњака који су део професионалне каријере провели у иностранству и њена примена.

Посебни циљ 2.2: Унапређена релевантност високог образовања на националном и међународном нивоу

Показатељи исхода на основу којих ће се проверавати оствареност овог посебног циља подразумевају: повећање процента студената који похађају студијске програме у новим идентификованим приоритетним областима за тржиште рада и развој земље; повећање процента студената који похађају студијске програме који се остварују по дуалном моделу; повећање броја студената који су уписали студијске програме на страним језицима (уживо и онлајн); повећање броја студената који су уписали конкретан заједнички интернационални студијски програм; повећање броја студената студијских програма са међународном акредитацијом.

Да би се остварио овај посебни циљ потребно је остварити активности које су предвиђене у оквиру мера: подстицање сарадње ВШУ са послодавцима, привредним и јавним сектором и јачање предузетничке компоненте високог образовања; подршка интернационализацији високог образовања.

Релевантност високог образовања ће се унапређивати тако што ће се приступити анализи стања и пројекција привреде у Србији зарад утврђивања потреба за одређеним стручним профилима у складу са потребама послодаваца, али и дугорочним потребама развоја РС. Документ у коме ће се наћи систематизовани резултати споменуте анализе ће служити ВШУ као смерница у развијању или реформисању студијских програма зарад обезбеђивања њихове релевантности за тржиште рада и потребе развоја РС.

Додатно, како је повећање релевантности образовања уско повезано са учешћем представника сектора економије у образовању, МПНТР ће израдити смернице за ВШУ за укључивање послодаваца у различите аспекте рада ВШУ, а наставиће се и са остваривањем студијских програма по дуалном моделу.

Ипак, како само постојање релевантних програма не значи аутоматски и интерес студената да их похађају, једна од активности ће бити посвећена развоју подстицајних програма намењених студентима да упишу управо ове студијске програме.

Обезбедиће се посебни програми подршке за унапређење **практичне наставе**, набавку и развој савремених дидактичких средстава посебно у областима нових материјала и технологија, информационих и комуникационих технологија, медицинских наука, индустрије 4.0, одрживог развоја и екологије, обновљивих извора енергије, итд.

Тежиће се и повећању учешћа садржаја који се односе на предузетништво у студијске програме.

Додатно, радиће се на изменама стандарда акредитације програма струковних студија како би се повећао удео сати практичне наставе.

Посебна пажња биће посвећена укључивању права интелектуалне својине као нове врсте својине, те ће МПНТР израдити смернице за ВШУ за примену важећих закона и подзаконских прописа из области интелектуалне својине. У том смислу, високошколске установе се могу појављивати истовремено као купци и продавци интелектуалне својине. Поред спровођења поступка заштите интелектуалне својине, који укључује одржавање и продужавање права интелектуалне својине, као и праћење и примену, развиће се предлог модела управљања интелектуалном својином који ће обихватити и комерцијализацију резултата. Додатно, основаће се Фонд за подстицање високо технолошког предузетништва, што ће подразумевати финансирање оснивања инкубатора, spin-off компанија, центара за трансфер технологија, центара за интелектуалну својину итд. и чији ће се рад континуирано пратити и вредновати.

У том смислу, пажња ће бити посвећена и оснивању организационих јединица које ће се бавити иновацијама и трансфером технологија, као што су креативни центри и центри за трансфер технологија.

Основни задатак креативних центара треба да буде развој креативности и предузетничких вештина студената, истраживача и ученика, развој идеја и иновација, подстицање друштвено одговорног и предузетничког ангажовања у оквиру академског сектора, обезбеђење колаборативног и мултидисциплинарног окружења за тимски рад, као и пружање подршке корисницима центара у покретању сопственог посла. Центри ће поменуте задатке реализовати кроз организацију програма обука за развој креативног размишљања и стицање предузетничких вештина, организацију и промоцију волонтерских програма, организацију кампања отворених иновација у сарадњи са предузећима, организацију такмичења за најбољу студентску идеју, кроз подршку корисницима центра у развоју идеја и њиховој валидацији, кроз помоћ студентима и ученицима у коришћењу опреме и софтвера у прототипској радионици центра, односно стварању и развијању идеје о покретању сопственог посла кроз оснивање start-up предузећа, односно помоћ истраживачима у оснивању spin-off компанија за комерцијализацију истраживачких резултата.

Делатности центара за трансфер технологија биће организација научних истраживања (основна, примењена и развојна), истраживања и експериментални развој у природно-техничким наукама, инжењерске активности и пружање техничких савета, техничка испитивања и анализе, израда студија, елабората, пројеката, ревизија и експертиза, као и

повезивање са релевантим организационим јединицама на другим високошколским установама из земље и иностранства. Основни задатак центара за трансфер технологија биће афирмација, заштита и комерцијализација научно-истраживачког и стручног рада запослених на ВШУ.

Подједнако важно ће бити и радити на развоју после-средњег образовања на нивоу 5 НОКС-а (специјализација, мајсторско образовање, кратки циклуси).

У области интернационализације, МПНТР ће континуирано пружати подршку ВШУ у развоју и акредитацији студијских програма на страним језицима на свим нивоима студија пре свега кроз иницирање ревизије стандарда за акредитацију студијских програма на страним језицима. Обезбеђиваће се финансијска средстава за развој онлајн најтраженијих студијских програма на страном језику, пружаће се подршка развоју заједничких интернационалних студијских програма на свим нивоима студија, а акценат ће бити и на промовисању студијских програма који су акредитовани за извођење на страном језику.

Спроводиће се и активности које воде повећању видљивости домаћих универзитета у оквиру Европског простора високог образовања (ЕНЕА).

Када је у питању подршка страним студентима да студирају у Србији, МПНТР ће успоставити координацију са надлежним ресорним министарствима/институцијама/телима зарад поједностављивања процедура за стране држављане за студирање у РС, а приступиће се и развоју униформног/званичног онлајн курса за учење српског језика за стране студенте.

ВШУ ће бити подржане и кроз обуке за пријављивање за међународну мобилност и кроз обезбеђивање подстицајних средстава (стипендије, смештај) за одлазне и долазне мобилности наставника, гостујућих професора, студената и истраживача у области науке и уметности.

Биће урађена и анализа потребне подршке ВШУ за међународну акредитацију студијских програма те ће се на основу анализе изградити, а касније и примењивати, план подршке.

Посебни циљ 2.3: Унапређени обухват и праведност високог образовања

Показатељи исхода за овај посебни циљ подразумевају: повећање броја студената којима је пружена подршка на основу новог Правилника о финансијској подршци студентима; број стипендија додељених из новоформираног Фонда за стипендије, повећање броја високообразованих који учествују у кратким циклусима на ВШУ; и повећање броја особа са завршеним четворогодишњим образовањем који учествују у кратким циклусима на ВШУ.

Повећању обухвата и праведности образовања ће се тежити кроз остваривање мера: унапређење доступности и подршка успешности студирања; подржавање ВШУ у остваривању континуираног целоживотног образовања.

Да би се студенти ниског социо-економског статуса адекватно подржали током студирања дефинисаће се план (конкретне мере, активности и временски рокови) за повећање обухвата ВО уз развијање сврсисходних модела за обезбеђење подстицајних средстава, што ће бити

озваничено у Правилнику о финансијској подршци студентима и изменама и допунама Закона о ученичком и студентском стандарду.

Унапређивањем студентског стандарда обезбеђиваће се додатни услови за доступније и квалитетније образовање студената, који своје школовање настављају ван места свог боравка. Наставити стипендирање већег броја најталентованијих и најуспешнијих студената, као и студената из осетљивих друштвених група.

Кроз ЛИСП ће се унапредити систем интегрисања података о пријавама и администрацији финансијске подршке студентима и институционализоваће се праксе сакупљања података и анализе у домену социјалне димензије високог образовања, како на системском, тако и на институционалном нивоу.

Биће формиран и Фонд за стипендирање.

Да би студенти били благовремено и адекватно информисани о својим правима и могућностима за добијање подршке, МПНТР ће осмислити и реализовати циљане информативне и саветодавне активности намењене студентима из осетљивих и подзаступљених група становништва.

Додатно, радиће се интензивно на подршци увођењу студија уз рад.

Зарад добијања што потпунијих података о студентској популацији у Србији, обезбедиће се и континуирано учешће Србије у ЕУРОСТУДЕНТ истраживању.

Приступиће се и развоју модела вредновања ваннаставних активности студената. Под ваннаставним активностима подразумеваће се свако релевантно ангажовање студента које није предвиђено студијским програмом, а за које се додељује студенту одговарајући број ЕСПБ бодова у складу са обимом ангажовања и одредбама правилника који уређује услове и поступак вредновања ваннаставних активности студената. ЕСПБ бодови се уписују, заједно са описом активности и периодом у коме је активност обављана, у додатак дипломе. Они нису кумулативни са ЕСПБ бодовима који се стичу у оквиру уписаног студијског програма и не узимају се у обзир приликом рангирања студената код уписа школске године или виших нивоа студија.

Новим моделом биће обухваћен шири спектар ваннаставних активности студената као што су ангажовање у раду органа и тела високошколских установа и СКОНУС-у, учешће у различитим облицима наставног (демонстратори), научноистраживачког и стручног рада, стручна пракса у институцијама са којима високошколске установе имају закључене уговоре о сарадњи, учешће на националним и међународним спортским и културно-уметничким манифестацијама, ангажовање у организовању трибина и скупова и јавном заговарању, учешће у организацији и раду летњих школа, радионица и конференција, добровољни рад у локалној заједници, ангажовање у раду хуманитарних организација и удружења лица са сметњама у развоју и друго. Студије утицаја волонтирања на студенте²⁵

²⁵ IF4TM ERASMUS+ Project: Institutional framework for development of the third mission of universities in Serbia, Contract no 561655-EPP-1-2015-1-RS-EPPKA2-CBHE-SP

су показале да волонтирање има позитиван утицај на лични развој студената, пре свега њихових вештина, повећање запошљивости као и личног задовољства и самопоуздања.

Биће израђене смернице за ВШУ за успостављање улоге студент-тутор. Односно, имајући у виду добру праксу иностраних универзитета, у оквиру активности подршке студентима високошколске установе ће бити саветоване да уведу улогу „студент-тутор“. Ова форма помагања, осим бруцошима и студентима нижих година, може бити од значаја и студентима који долазе из осетљивих група. Мотиви за увођење ове улоге студената везују се, пре свега, за идеју „једнак приступ за све“ којом се студентима пружа пуна подршка у навикавању на академски живот и успешном решавању проблема са којима се могу сусрести током студирања, али и за потребу развијања алтруистичких и друштвено одговорних склоности наших студената, као и валоризацију оваквих њихових активности. Постојање студената-тутора биће свакако компаративна предност наших високошколских установа.

На крају пружаће се подршка КАССС-у у процесу стварања академија струковних студија и осигурању квалитета рада неуниверзитетских ВШУ.

У светлу подршке целоживотном учењу, покренуће се дијалог са заинтересованим странама и разматрања могућности спајања под-нивоа у појединачне нивое 6 и 7 НОКС и разматраће се измена дескриптора нивоа 5 НОКС.

Наставиће се дискусија о референцирању мобилности у систему ВО, развијаће се модел у коме ће бити омогућена проходност студената са академских на струковне студије и обрнуто, те ће се све те измене наћи у Закону о високом образовању.

Такође, приступиће се и креирању смерница за ВШУ за остваривање различитих облика неакадемске дисеминације знања, друштвено повезивање итд.

Посебни циљ 2.4: Дигитализација високог образовања

Показатељи исхода за овај посебни циљ подразумевају: усвојену законску регулативу која се односи на употребу електронског индекса и електронских матичних књига на ВШУ; повећање процента ВШУ које су приступиле иницијативи дигитализације ЕРАСМУС администрација за 21. век; усвојена законска регулатива која се односи на регистар компетентности и регистар квалификација.

Остваривање овог циља је планирано следећим мерама: увођење дигиталних платформи, електронског индекса и електронске матичне књиге студената; развој регистра компетентности и регистра квалификација.

Активности ће подразумевати развој и усвајање законске регулативе која се односи на употребу електронског индекса и електронских матичних књига на ВШУ, израду софтвера за електронске индексе и електронске матичне књиге, израду смерница за ВШУ за издавање и употребу електронског индекса и електронских матичних књига, што ће бити пропраћено адекватним промотивним активностима.

Ради повећања ефикасности рада у области високог образовања ВШУ ће са унапред дефинисаном динамиком предузимати активности пројектовања и увођења дигиталних платформи. ВШУ ће, у складу са својим стратешким циљевима, приступати дигитализацији уз уважавање стандарда за обезбеђење квалитета, а у оквиру институционалног оквира на државном нивоу. У том смислу, МПНТР ће израдити смернице за ВШУ у вези са пројектовањем и увођења споменутих дигиталних платформи.

Имајући у виду значај процеса интернационализације за ВШУ, као и значај подршке међународних фондова за њено спровођење оствариваће се синхронизација стандарда и активности свих учесника у том процесу, тако што ће се инсистирати на увођењу техничких стандарда Европске иницијативе за студентске картице²⁶, развоју институционалне регулативе и редовне процедуре коришћења платформе „Онлајн Уговор о учењу“²⁷, као и на приступању дигиталној мрежи Еразмус без папира (ЕБП)²⁸, односно ВШУ ће се подржати у приступању и учешћу у тзв. иницијативи дигитализације Еразмус администрације за 21. век.

Када су у питању развој регистра компетентности и регистра квалификација први корак ће бити израда законске регулативе у овој области, пратиће је израда софтвера за оба регистра, након чега ће ВШУ добити смернице за њихову употребу. Све ове активности ће пратити адекватна промоција.

²⁶ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-student-card-initiative_en

²⁷ <https://uni-foundation.eu/project/online-learning-agreement/>

²⁸ <https://esn.org/erasmus-without-paper>, <https://www.erasmuswithoutpaper.eu/ewp20>

6. Анализа опција/приступа за остваривање циљева СРОВРС 2030

Циљеви постављени СРОВРС 2030 могу да се остваре различитим приступима, односно опцијама, од којих су наредни посебно разматрани:

- 1) Приступ фокусиран на сваки ниво образовања засебно кроз призму повећања квалитета, обухвата, релевантности и ефикасности (*status quo*),
- 2) Приступ фокусиран на сваки ниво образовања засебно,
- 3) Приступ фокусиран на постизање квалитета, обухвата, релевантности и ефикасности,
- 4) Приступ фокусиран на програмску тематику и
- 5) Приступ фокусиран на програмску тематику уз поштовање специфичности терцијарног образовања.

Поређење наведених приступа је урађено применом методе мултикритеријумске анализе, при чему су коришћени следећи критеријуми: релевантност, ефикасност, ефективност и одрживост.

Разматрани су и додатни критеријуми, као што је време потребно за остваривање циљева, али се одустало од увођења овог критеријума пре свега јер је у највећој мери покривен другим критеријумима (на пример, један од изабраних критеријума - ефикасност, подразумева и увремењеност и временску рационалност), односно процењено је да су одабрани критеријуми (релевантност, ефикасност, ефективност и одрживост) dostatно комплексни и информативни за доношење одлуке о избору најбоље опције за остваривање циљева СРОВРС 2030.

Сви изабрани критеријуми носе једнаку вредност.

Изабрани критеријуми за поређење приступа подразумевају:

- а) Релевантност, у смислу колико је приступ релевантан за постизање циљева СРОВРС 2030, као и у којој мери корелира са надређеним документима и приоритетима Владе РС,
- б) Ефикасност, укључујући финансијску рационалност, при чему се акценат ставља на неопходност увезивања и рационалног усмеравања средстава за тематски/програмски исте или сличне послове којима се може приступи заједнички, без обзира на ниво образовања (нпр. осигурање квалитета),
- в) Ефективност, разматрана пре свега у смислу потенцијала приступа да директно (или директним исходима) доведе до успешности стварања жељене промене, узимајући у обзир и неопходан степен осетљивости на специфичности и приоритете различитих нивоа образовања, али без неоправдане фрагментације у спровођењу мера и активности које воде остваривању постављених циљева.

г) Одрживост, укључујући процену могућности учешћа различитих актера ван јавног сектора у смислу могућности њиховог укључивања у процесе спровођења јавне политике (где већа укљученост значи и већу одрживост).

Анализа свих набројаних приступа, заснована на критеријумима за поређење приступа и на резултатима анализе утицаја опција на различите области (економија, друштво итд.) за резултат даје - Приступ фокусиран на програмску тематику уз поштовање специфичности терцијарног образовања.

За сваки од критеријума је процењивано да ли је у већем или мањем нивоу присутан у разматраној опцији (високо присутан или ниско присутан, од чега је високо присутан пожељан).

У наредној табели је преглед оцена сваког од приступа кроз сваки од критеријума.

Разматрани приступи/ критеријуми	Релевантност	Ефикасност (и финанс. рацион.)	Ефективност	Одрживост
Приступ фокусиран на сваки ниво образовања посебно кроз призму повећања квалитета, обухвата, релевантности и ефикасности (<i>status quo</i>)	+	-	+/-	+
Приступ фокусиран на сваки ниво образовања посебно	+	-	-	+
Приступ фокусиран на постизање квалитета, обухвата, релевантности и ефикасности	+	-	+	+
Приступ фокусиран на програмску тематику	+	+	-	+
Приступ фокусиран на програмску тематику уз поштовање специфичности терцијарног образовања	+	+	+	+

1) Приступ фокусиран на сваки ниво образовања засебно кроз призму повећања квалитета, обухвата, релевантности и ефикасности (*status quo*)

Главна предност фокусирања на сваки ниво образовања засебно кроз призму повећања квалитета, обухвата, релевантности и ефикасности образовања („четири стуба образовања“ наведена у СРОС 2020) је **свеобухватност, униформност и доследност у акцентирању важности сваког нивоа и сваког од поменутих „стубова“.**

Овај приступ је оцењен као релевантан и ефикасан. Међутим, иако је било значајних достигнућа и помака од 2012. године (видети *ex-post* анализу), овакав приступ има одређене мањкавости да би био примењен и у СРОВРС 2030, пре свега јер носи **висок ниво финансијске нерационалности** и не увезује на ефикасан начин, нити у задовољавајућој мери, рад институција које делају у оквиру система образовања. Наиме, финансијска нерационалност се пре свега огледа у фрагментисаном приступу, како у смислу подела у оквиру предуниверзитетског образовања, тако и у смислу подела у оквиру терцијарног образовања (подела на академске и струковне студије, те подела на основне, мастер и докторске студије итд.).

2) Приступ фокусиран на сваки ниво образовања засебно

Приступ заснован на фокусирању на сваки ниво образовања засебно за главну предност има **уважавање специфичности сваког нивоа образовања**, али с друге стране носи недостатке фрагментације и финансијске нерационалности.

3) Приступ фокусиран на постизање квалитета, обухвата, релевантности и ефикасности

Главна предност приступа заснованог на фокусирању на постизање квалитета, обухвата, релевантности и ефикасности образовања је што уважава циљеве којима модерно образовање мора да тежи како би грађане опремило за живот и рад у условима које носи 21. век. У том смислу, овакав приступ је изузетно погодан за стратешки ниво, односно за одређивање визије развоја образовања, те је и заступљен у визији развоја образовања („...квалитетно образовање за постизање пуног потенцијала...“).

С друге стране, овакав приступ није оптималан као приступ за остваривање циљева, јер овако постављена опција за остваривање циљева не би могла да јасно и разумљиво одвоји и класификује, а што је неопходно за конкретизацију и операционализацију остваривања циљева. Додатно, овакав приступ је делимично близак програмској тематици, али је ипак на вишем нивоу општости од оног који је потребан за опције за остваривање циљева.

4) Приступ фокусиран на програмску тематику

Приступ који је фокусиран на програмску тематику за главну предност има **финансијску рационалност** јер подразумева високу ефикасност система при решавању истоветне тематике на различитим нивоима образовања, као и много виши ниво капацитета за конкретизацију и операционализацију (у односу на претходну опцију). С друге стране, главни изазов је што захтева **висок ниво координације и сарадње** различитих институција у систему образовања (а и ван њега), и што **није довољно осетљив на специфичности одређених нивоа образовања** (на пример на специфичности терцијарног нивоа образовања

у односу на друге нивое у оквиру предуниверзитетског образовања). Овај приступ у значајној мери омогућава постизање циљева не само кроз регулаторне већ и остале мере.

5) Приступ фокусиран на програмску тематику уз поштовање специфичности терцијарног образовања

Приступ фокусиран на програмску тематику уз поштовања специфичности терцијарног образовања је изабрани приступ.

Овај приступ подразумева предности **финансијске рационалности** (висока ефикасност при решавању исте тематике) а **уважава и специфичности** терцијарног нивоа образовања. Главни недостатак је, с обзиром на то да је углавном фокусиран на програмску тематику, што захтева **висок ниво координације и сарадње** различитих институција у систему образовања (а и ван њега). Као и претходни, овај приступ омогућава постизање циљева не само кроз регулаторне већ и остале, посебно информативно-едукативне, односно развојне мере.

Треба нагласити да сваки приступ у области образовања увек, поред рестриктивних мера, подразумева и подстицајне мере за постизање посебног циља.

Када је у питању **анализа финансијских ефеката разматраних опција**, финансијски издаци су најмањи код опција 4 и 5 јер подразумевају висок степен синергије активности па тако и финансијску рационализацију.

Како је у питању сектор образовања, **економски ефекти свих разматраних опција су позитивни**, јер су неупитни позитивни утицаји свих мера у вези са унапређивањем квалитета образовања на економски раст, конкурентност људског капитала, технолошки и инфраструктурни развој. Конкретније, различите међународне и домаће анализе указују да улагање у образовање грађана доноси вишеструке дугорочне материјалне исходе како за економију земље тако и за појединца.

Разматране опције су анализиране и у смислу **ефеката на животну средину**, али нису уочени директни ефекти на квалитет воде, ваздуха и земљишта и слично, осим индиректних ефеката кроз подизање образовног нивоа грађана који посредно могу да се одразе и на животну средину (нпр. у смислу бољег управљања отпадом, енергијом, очувања интегритета и биодиверзитета екосистема итд.).

Анализа ефеката опција на друштво, такође код свих разматраних опција, казује да свака од разматраних опција (поред очигледних образовних и поменутих економских исхода) доноси и низ позитивних нематеријалних друштвених и личних исхода (друштвена кохезија, политичка стабилност, демократија, здравствени статус, животно задовољство). Такође, свака од опција садржи мере и активности усмерене на различите групе

становништва и посебан акценат на оне најосетљивије, где, поново, опција 5 предњачи с обзиром да је у питању нефрагментисан и програмско-тематски приступ образовању.

С обзиром на величину и комплексност система образовања (разгранатост и број институција, установа и тела, број запослених, број ученичке и друге популације у систему, обухват становништва, нивои образовања, области итд.) **анализа управљачких ефеката** показује да све предвиђене опције не подразумевају значајне управљачке и институционалне промене, иако подразумевају одређене организационе промене. Такође, процена расположивих капацитета јавне управе у области образовања је позитивна (систем има довољно расположивих капацитета), нарочито имајући у виду демографски пад, те осим предвиђених мера за јачање и унапређивање постојећих људских капацитета, значајна проширења система нису предвиђена.

Имајући у виду и резултате процене по критеријумима и анализе различитих ефеката, као оптималан приступ је одабран:

Приступ фокусиран на програмску тематику уз поштовање специфичности терцијарног образовања.

7. Механизам за спровођење СРОВРС 2030 и начин извештавања о резултатима спровођења

СРОВРС 2030 и пратећи акциони план, као документи јавне политике, спроводе се кроз мере и активности које су овим документима дефинисане и детаљно разрађене, а за њихово спровођење одговорно је Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

У процесу спровођења мера и активности, а у складу са надлежностима, поред МПНТР, учествују и Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине, Завод за унапређивање образовања и васпитања, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Агенција за квалификације, Педагошки завод Војводине, установе образовања и васпитања на предуниверзитетском нивоу и високошколске установе, тела, институције и организације. Сваки од наведених актера је носилац или учесник спровођења одређене мере. Спровођење одређених мера захтева интерсекторску сарадњу, тј. укључивање других министарстава и као нпр. за здравље, државну управу и локалну самоуправу, привреду, културу и др. и институција унутар њихових сектора које су релевантне за поједине мере и активности.

Праћење спровођења мера и активности преко квантитативних и квалитативних показатеља који су дефинисани акционим планом **ће обављати Радна група** коју ће у року од 90 дана, од дана усвајања стратешког документа и акционог плана, формирати МПНТР.

Радну групу треба да чине представници: министарства одговорног за образовање (сви сектори, Одељење за координацију рада школских управа и Одсек за људска и мањинска права у образовању), сектора за образовање Покрајинског секретаријата за образовање, прописе, управу и националне мањине, Завода за унапређивање образовања и васпитања, Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, Агенције за квалификације, Педагошког завода Војводине, савета (Национални просветни савет, Савет за стручно образовање и образовање одраслих, Савет за национални оквир квалификација Србије, Национални савет за високо образовање), Конференције универзитета Србије, Конференције академија и високих школа, као и невладиног сектора (један представник).

Поред праћења, Радна група има задатак да **припрема годишње извештаје о спровођењу мера и активности**, а Министарство просвете, науке и технолошког развоја да **извештаје учини јавно доступним**, у складу са Законом о планском систему РС.

Сви задаци Радне групе, као и рокови за њихово извршавање, биће дефинисани решењем министра просвете, науке и технолошког развоја.

У циљу мерења ефеката Министарство просвете, науке и технолошког развоја организоваће три *ex-post* анализе - прву на крају треће године спровођења мера и активности, другу у 2026. години, а трећу у 2029. години или 2030. години, као последњој години трајања СРОВРС 2030.

8. Процена финансијских средстава потребних за спровођење СРОВРС 2030 и анализа финансијских ефеката

Средства за спровођење СРОВРС 2030, обезбеђиваће се из различитих извора као што су: буџетска средства РС, АПВ и јединица локалне самоуправе и донаторска средства, а на основу програма и пројеката који ће се припремати и доносити у складу са наведеном стратегијом и пратећим АП-ом. Средства за спровођење мера и активности наведених у стратешком документу конкретно су приказана (исказана) у акционом плану за спровођење СРОВРС 2030.

Планирана средства за спровођење мере и активности, исказана у АП-у, неће утицати на јавне приходе и јавне расходе у средњем и дугом року. Очекује се да приказана средства из буџета Републике Србије, предвиђена за реализацију активности приказаних у АП-у, за 2021. годину су у оквиру предвиђених лимита које је одредило Министарство финансија за све буџетске кориснике. Што се тиче пројекција за 2022. и 2023. годину, иста су урађена у складу са упутством које је донело Министарство финансија²⁹ и у том смислу, за финансирање мера и активности планираних СРОВРС 2030 и АП-ом, такође се очекује да неће бити потребно обезбеђивање додатних средстава из буџета Републике Србије за наредне две године спровођења АП-а (период за који је израђен АП). Део средстава за реализацију планираних мера и активности обезбеђиваће се из донаторских средстава различитих билатералних донатора (ЕУ, ГИЗ, УНИЦЕФ итд.)

Из средстава уговорених зајмова и кредита реализују се пројекти:

- „Програм модернизације школа“ – средства Европске Инвестиционе Банке - ЕИБ
- „Образовање за социјалну инклузију“ – средства Банке за развој Савета Европе – ЦЕБ
- „Инклузивно предшколско образовање и васпитање“ – средства Међународне банке за обнову и развој
- „Студентско становање у Србији“ – Банка за развој Савета Европе - ЦЕБ

Планирана је реализација пројекта:

- „Унапређење универзитетског образовања“ – средства Банке за развој Савета Европе – ЦЕБ

²⁹Упутство за припрему буџета Републике Србије за 2021. годину и пројекција за 2022. и 2023. годину, доступно на интернет страници:

<https://www.mfin.gov.rs/wp-content/uploads/2020/07/Uputstvo-za-pripremu-budzeta.pdf>

9. Консултације са заинтересованим странама

Стратешке приоритете је у договору са проширеним саставом радне групе, као и на основу *Ex post* анализе, поставила радна група министарства коју су чинили доносиоци одлука и представници најрелевантнијих институција образовно-васпитног система. Први састанак радне групе је одржан у априлу 2019. године, када су отпочеле припреме за израду стратешког документа. Према стратешким приоритетима, формирале су се мање радне групе и тимови који су радили на развоју појединих стратешких области/тема у оквиру својих стручних експертиза.

Током 2019. одржано је више консултативних састанака у склопу припреме за израду нове стратегије развоја образовања и васпитања, а међу њима и радионице које је са представницима образовног система организовао УНИЦЕФ у сарадњи са ОЕЦД-ом. Такође, почетком 2020. године, одржана је велика конференција „Образовне политике засноване на доказима“ у организацији МПНТР-а и партнера – УНИЦЕФ, ЗВКОВ, ЗУОВ, ФОД, са циљем да се представе последње евалуације образовног система у Републици Србији и размотре могућности примене произашлих препорука у будућу стратегију развоја.

Током 2020. године спроведене су четири стручне консултације на којима је учествовао велики број представника образовних институција: представници МПНТР-а укључујући и школске управе, Покрајинског секретаријата за образовање, представници Националног просветног савета, Савета за средње стручно образовање и образовање одраслих, Завода за унапређивање образовања и васпитања, Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, Педагошког завода Војводине, васпитачи и директори предшколских установа, наставници разредне и предметне наставе, стручни сарадници, педагошки асистенти и директори школа, представници стручних друштава, научних института, представници репрезентативних синдиката, професори и декани факултета, представници Агенције за квалификације, Националног акредитационог тела, представници Националних савета националних мањина.

На консултацијама су учествовали и представници других институција система, међународних организација, невладиних организација и медија: Републички завод за јавне политике, Министарство за европске интеграције, Министарство здравља, СКГО, Привредна комора Србије, Покрајинска Влада, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, УНИЦЕФ, Британски Савет, Савет Европе, ОЕБС, ГИЗ, Песталоци фондација, ЦОП, ЦИП, Центар за интеграцију младих, Центар за права детета, НАРНС, Ромски образовни фонд, Ужички центар за права детета.

У Београду, Новом Саду и Нишу, одржана су укупно четири скупа – стручних консултација за област првог стратешког циља који се односи на предуниверзитетско образовање. Одговарајући консултативни процес је спроведен и за област другог стратешког циља који се односи на високо образовање.

Јавна расправа о предлогу нацрта Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године, спроведена је у периоду од _фебруара до _фебруара 2021. године. Извештај о спроведеној јавној расправи је у прилогу документа.

10. Акциони план за период 2021-2023. године

СРОВРС 2030 прати Акциони план за период 2021–2023. годину³⁰, који је саставни део СРОВРС 2030. Овим Акционим планом предвиђене су конкретне мере и активности које ће се предузети ради обезбеђења услова да се циљеви СРОВРС 2030 остваре.

Акционим планом су одређени носиоци и партнери за спровођење тих мера, као и рокови и финансијска средства за њихово спровођење, односно припремљен је на прописани начин и у формату који омогућава унос, а касније и праћење и извештавање, кроз Јединствени информациони систем за планирање и координацију јавних политика.

Начин праћења и извештавања је ближе описан у одељку 8 (Механизам за спровођење СРОВРС 2030 и начин извештавања о резултатима спровођења).

У години када истиче први акциони план за СРОВРС 2030, тачније током 2023. године, биће израђен акциони план за период 2024-2026. године, док ће током 2026. године бити израђен акциони план за период 2027-2030. године. Током 2029. године, приступиће се изради наредне стратегије развоја образовања и васпитања.

Сажет приказ општих и посебних циљева, мера и активности АП СРОВРС 2030 се налази у тексту који следи.

³⁰Акциони план за период од три године, од 2021 до краја 2023. године, је (физички) посебан документ (пре свега због прописа, али и због обимности и формата документа), али се сматра интегралним делом СРОВРС 2030, и биће усвојен заједно са СРОВРС 2030.

ОПШТИ ЦИЉ 1: ПОВЕЋАНИ КВАЛИТЕТ НАСТАВЕ И УЧЕЊА, ПРАВЕДНОСТ И ДОСТУПНОСТ ПРЕДУНИВЕРЗИТЕТСКОГ ОБРАЗОВАЊА И ОЈАЧАНА ВАСПИТНА ФУНКЦИЈА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИХ УСТАНОВА

Показатељи на нивоу општег циља (показатељ ефекта):

- Број поена просечног постигнућа на ПИСА тестовима
- Процент функционално неписмених у области научне писмености
- Процент функционално неписмених у области математичке писмености
- Процент функционално неписмених у области читалачке писмености
- Просечно постигнуће на ТИМСС тестовима из математике и природних наука
- Просечно постигнуће на ПИРЛС тестовима
- Постигнуће на тестовима завршног испита из математике
- Постигнуће на тестовима завршног испита из српског језика
- Постигнуће на тестовима завршног испита на комбинованом тесту
- Обухват деце предшколским васпитањем и образовањем (ПВО)
- Обухват деце припремним предшколским програмом
- Обухват основним образовањем и васпитањем
- Обухват средњим образовањем и васпитањем
- Стопа осипања из основног образовања
- Стопа осипања из средњег образовања
- Стопа завршавања основне школе
- Стопа уписа у средње школе
- Стопа завршавања средње школе
- Стопа завршавања основне школе ученика из ромских насеља
- Ефективна стопа преласка у средњу школу ученика из ромских насеља
- Стопа завршавања средње школе ученика из ромских насеља
- Стопа учешћа одраслих у образовању и обукама
- Стопа оних који нису у процесу образовања или обуке, а који нису запослени

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1.1 УНАПРЕЂЕНИ НАСТАВА И УЧЕЊЕ У ПРЕДУНИВЕРЗИТЕТСКОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељ исхода):

- Процент основних школа које на спољашњем вредновању добијају оцену 4 на општем квалитету
- Процент основних школа које на спољашњем вредновању добијају оцену 1 и 2 на општем квалитету
- Процент основних школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Настава и учење
- Процент средњих школа које на спољашњем вредновању добијају оцену 4 на општем квалитету
- Процент средњих школа које на спољашњем вредновању добијају оцену 1 и 2 на општем квалитету
- Процент средњих школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Настава и учење

Мера 1.1.1 Развијање нових и унапређивање постојећих стандарда квалификација и стандарда постигнућа, програма наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број развијених стандарда квалификација усклађених са потребама појединца, тржишта рада и друштва у целини
- Број ревидираних правилника о стандардима постигнућа у основном и средњем образовању и васпитању
- Број унапређених и нових планова и програма наставе и учења у основном образовању и васпитању
- Број нових и унапређених планова и програма наставе и учења у општем средњем образовању и васпитању
- Број уведених нових образовних профила средњег уметничког образовања и васпитања у ликовној области
- Број нових и унапређених планова и програма средњег уметничког образовања и васпитања у ликовној области
- Број нових и унапређених планова и програма наставе и учења у средњем стручном и дуалном образовању и васпитању
- Број нових и унапређених планова и програма наставе и учења на језику и писму националне мањине
- Број усвојених нових програма за Матерњи језик/говор са елементима националне културе

АКТИВНОСТИ

- Ревизија кључних, међупредметних, општих и специфичних предметних компетенција/стандарда компетенција
- Развијање нових и унапређивање постојећих програма наставе и учења у основном образовању и васпитању
- Развијање нових и унапређивање постојећих програма наставе и учења у општем средњем образовању и васпитању
- Израда нових и унапређивање постојећих програма наставе и учења средњег уметничког образовања и васпитања у ликовној области
- Развијање нових и унапређивање постојећих програма наставе и учења у средњем стручном и дуалном образовању и васпитању
- Израда нових и унапређивање постојећих програма наставе и учења на језику и писму националних мањина по циклусима (први и други циклус ОШ, опште средње и општеобразовни део у средњем стручном образовању и васпитању)
- Развијање нових програма за Матерњи језик/говор са елементима националне културе
- Развој методолошког оквира и повезивање листе квалификација са листом занимања
- Унапређивање методолошког оквира за развој програма неформалног образовања заснованог на стандарду квалификације и методологије за њихову (пр)оцену
- Унапређивање законодавног, институционалног и методолошког оквира за развој стандарда квалификација заснованих на стандардима занимања

Мера 1.1.2 Развој услова и подршка образовно-васпитним установама у унапређивању програма, наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број обучених стручних сарадника и просветних саветника за подршку ПУ за развијање предшколских програма на основу Основа програма ПВО
- Број акредитованих обука за примену нових ОП
- Број обучених професионалаца из 5 центара кластера
- Број подржаних ПУ за развијање програма ВОР у складу са новом програмском концепцијом
- Процент обучених васпитача и стручних сарадника за примену нове програмске концепције
- Број обучених стручних сарадника ОШ

- Процент обучених наставника за остваривање наставе по новим програмима наставе и учења у основном образовању и васпитању
- Процент обучених наставника за остваривање наставе по новим програмима наставе и учења у општем средњем образовању и васпитању
- Процент наставника обучених за остваривање нових изборних програма у општем средњем образовању и васпитању
- Процент обучених наставника за остваривање наставе по новим програмима наставе и учења у средњем уметничком образовању и васпитању
- Број обучених наставника за остваривање наставе по новим програмима наставе и учења у средњем стручном и дуалном образовању и васпитању
- Број обучених просветних саветника, екстерних евалуатора и саветника спољних сарадника за праћење примене нових стандарда постигнућа
- Број нових акредитованих програма стручног усавршавања наставника на језицима националних мањина на којима се остварује образовно-васпитни процес
- Број доступних уџбеника по реформисаним програмима наставе и учења на језику националне мањине за ОШ и СШ
- Процент прилагођених уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом у основној школи
- Успостављена процедура обезбеђивања прилагођених уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом у средњој школи
- Процент школа са једносменском организацијом које спроводе обогачени програм подршке развоју ученика кроз васпитни рад

АКТИВНОСТИ

- Подршка развијању предшколских програма у складу са Основама програма ПВО
- Оснаживање људских ресурса за остваривање нових и унапређених програма наставе и учења у основном, општем средњем, уметничком, средњем стручном и дуалном образовању и васпитању
- Обезбеђивање услова за стицање квалификација наставника за реализацију изборног програма Матерњи језик/говор са елементима националне културе (посебно за реализацију програма Ромски језик са елементима националне културе)
- Развој и акредитација програма сталног стручног усавршавања наставника на језицима националних мањина на којима се остварује образовно-васпитни процес и остваривање обука
- Обезбеђивање уџбеника и других наставних средстава за наставу на језику националне мањине за основне и средње школе
- Обезбеђивање уџбеника прилагођеног фонта/формата у складу са захтевима школа и потребама ученика у основној школи
- Стварање услова за обезбеђивање прилагођених уџбеника за средње школе
- Јачање капацитета просветних саветника, екстерних евалуатора и саветника спољних сарадника за праћење примене нових стандарда постигнућа
- Унапређивање капацитета просветних саветника, екстерних евалуатора, саветника спољних сарадника да прате на који начин и у којој мери наставници подржавају и прате развој кључних компетенција код ученика и да пружају подршку наставницима
- Развијање аутентичних школских модела са програмима и активностима који ће се остваривати у школама са једносменском организацијом

Мера 1.1.3 Подршка образовно-васпитним установама у јачању васпитне функције

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Формиран етички одбор
- Број нових акредитованих обука у области заштите од насиља и дискриминације и превенције ризичних облика понашања
- Број новообучених представника ОВУ у области заштите од насиља и дискриминације и превенције ризичних облика понашања
- Број информисаних ученика и родитеља који су приступили садржајима из области заштите од насиља и дискриминације, очувања менталног здравља и превенције ризичних облика понашања
- Број акредитованих обука за јачање капацитета ученика за остваривање активности које се односе на одрживи развој и колективну добробит
- Број обучених представника ОВУ за јачање капацитета ученика за остваривање активности које се односе на одрживи развој и колективну добробит

- Број акредитованих обука за јачање капацитета представника ОБУ за реализацију васпитног деловања за одговорно грађанство
- Број обучених представника ОБУ за реализацију васпитног деловања за одговорно грађанство
- Број нових акредитованих програма обуке за спровођење активности професионалне оријентације и каријерног вођења и саветовања ученика основних и средњих школа
- Број обучених представника школа за спровођење активности професионалне оријентације и каријерног вођења и саветовања ученика основне и средње школе
- Број промоција Правилника о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања (Сл. Гласник РС, 43/2019)
- Број ЈПОА који имају одобрење за активност КВиС
- Број одобрених програма КВиС унетих у подрегистар ЈПОА
- Процент новоформираних спортских секција на нивоу школе
- Број ученика који учествују у школским општинским спортским такмичењима
- Број девојчица укључених у школска спортска такмичења
- Број акредитованих програма обука за представнике ОБУ за реализацију активности усмерених на развој предузетничке и финансијске компетенције ученика
- Број регистрованих ученичких задруга у установама образовања и васпитања

АКТИВНОСТИ

- Израда кодекса етичког понашања запослених у образовању и васпитању и формирање етичког одбора
- Развијање и остваривање програма обуке и приручника за оснаживање представника ОБУ за спровођење превентивних и интервентних активности у области заштите од насиља и дискриминације, очувања менталног здравља и превенције ризичних облика понашања
- Унапређивање знања и вештина ученика и родитеља за учествовање у превентивним активностима заштите од насиља и дискриминације, очувања менталног здравља и активностима развијања безбедносне културе младих
- Анализирање различитих истраживања у вези са ставовима ученика о другима и другачијима укључујући и ПИСА 2018
- Развијање и реализација обука за јачање капацитета ученика за остваривање активности које се односе на одрживи развој и колективну добробит
- Анализа резултата ICCS 2022 (*International Civic and Citizenship Education Study*)
- Анализа резултата ПИРЈС 2021
- Развој и реализација обука за јачање капацитета представника ОБУ за реализацију активности повезаних са деловањем за одговорно грађанство
- Развијање нове функционалне батерије тестова за потребе испитивања професионалних интересовања ученика и обучавање стручних сарадника да их користе
- Промоција Правилника о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања (Сл. Гласник РС, 43/2019)
- Развијање програма обуке и остваривање обуке за спровођење активности професионалне оријентације и каријерног вођења и саветовања ученика основне и средње школе
- Испитивање интересовања ученика за школским спортским активностима и потреба родитеља за укључивањем деце у спортске активности и дефинисање општих и специфичних препорука за национални ниво на основу резултата испитивања
- Популаризација женског спорта
- Израда Стручног упутства за формирање спортских секција на нивоу школа
- Формирање спортских секција на нивоу школе

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1.2 УНАПРЕЂЕН СИСТЕМ ЗА ОСИГУРАЊЕ КВАЛИТЕТА У ПРЕДУНИВЕРЗИТЕТСКОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Процент школа које примењују дијагностичко оцењивање (иницијално тестирање)
- Србија континуирано учествује у међународним испитивањима процене ученичких постигнућа (ПИСА, ПИРЛС, ТИМСС)
- Процент школа које добијају најниже оцене на стандарду - Вредновање које је у функцији учења
- Успостављен систем праћења и вредновања Националног модела дуалног образовања
- Ревидиран и спроведен завршни испит на крају основног образовања и васпитања на начин да се њиме мери шири спектар компетенција, нивоа и постигнућа ученика
- Успостављене основе за нови систем националних тестирања
- Унапређен оквир за осигурање квалитета у неформалном образовању
- Развијена Методологија за праћење ефеката примене нових квалификација на запошљавање и целоживотно учење на основу података из профила сектора (подаци о кретању ученика на тржишту рада и наставку образовања)

Мера 1.2.1 Унапређивање система самовредновања и спољашњег вредновања рада установа

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број јавно доступних материјала који подржавају самовредновање и спољашње вредновање образовно-васпитних установа
- Процент извештаја који показују да се самовредновање и спољашње вредновање образовно-васпитних установа спроводи у складу са прописима и утврђеним методолошким захтевима
- Процент просветних саветника обухваћених најмање једном обуком/саветовањем на нивоу године за осигурање квалитета самовредновања
- Процент унапређених акционих планова за развој установе након поступања саветника-спољних сарадника
- Број докумената јавне политике из области образовања који су донети на основу резултата самовредновања и спољашњег вредновања образовно-васпитних установа
- Развој стандарда и процедура за самовредновање и спољашње вредновање рада ЛПОА
- Број извештаја у екстерном вредновању рада ЛПОА
- Број обука намењених унапређивању капацитета Агенције за квалификације за примену стандарда за самовредновање и спољашње вредновање ЛПОА

АКТИВНОСТИ

- Развој материјала за подршку примене самовредновања и спољашњег вредновања рада установа
- Организација и реализација континуираног стручног усавршавања просветних саветника за вредновање рада установа и пружање стручне подршке установама у области самовредновања
- Спровођење праћења и евалуације примене постојећих стандарда квалитета рада установа
- Припрема и презентовање годишњих и циклусних извештаја о резултатима спољашњег вредновања који садрже податке на нивоу стандарда и показатеља квалитета

- Анализа резултата спољашњег вредновања у оквиру рада НПС, надлежних сектора МПНТР, ЗУОВ и ЗВКОВ и предлагање мера за интервенцију
- Унапређивање нормативног оквира за развој неформалног образовања одраслих
- Развој методологије за праћење ефеката примене квалификација на запошљавање и целоживотно учење
- Развој стандарда и процедура за самовредновање и спољашње вредновање рада ЈПОА
- Израда извештаја о самовредновању и екстерном вредновању рада ЈПОА
- Унапређивање капацитета Агенције за квалификације за примену стандарда за самовредновање и спољашње вредновање ЈПОА кроз развој и остваривање релевантних обука
- Праћење ефеката примене квалификација на запошљавање и целоживотно учење
- Унапређивање оквира осигурања квалитета у образовању одраслих
- Формирање база стручњака за примену система НОКС-а
- Унапређивање стандарда и система за одобравање статуса ЈПОА
- Унапређивање капацитета Агенције за квалификације за примену стандарда за одобравање статуса ЈПОА

Мера 1.2.2 Унапређивање система и процеса за праћење напредовања ученика

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Израђен концепт Центра за националне испите
- Процент школа којима је пружена подршка у примени дијагностичког оцењивања (иницијално тестирање)
- Број обучених представника ОВУ у области развоја тестова, диференцијације наставе и формативног оцењивања
- Обезбеђено континуирано учешће Србије у међународним испитивањима процене ученичких постигнућа (ПИСА, ПИРЛС, ТИМСС)
- Иновирана методологија завршног испита на крају основне школе
- Број обучених писаца задатака за састављање испитних питања и оцењивање задатака
- Развијен и објављен Програм националних тестирања

АКТИВНОСТИ

- Израда концепта Центра за националне испите
- Израда концепта оцењивања који поставља учење у центар евалуативних активности наставника
- Развој инструмената за реализацију формативног оцењивања и иницијалних тестова за испитивање ученичких образовних постигнућа у основном и средњем образовању и васпитању
- Обучавање наставника у области развоја тестова, диференцијације наставе и формативног оцењивања
- Континуирано вршење процене квалитета рада наставника у области наставе и учења
- Пружање подршке школама у примени дијагностичког оцењивања (иницијално тестирање)
- Успостављање система државне матуре (пилотирање)
- Обезбеђивање континуираног учешћа Србије у међународним испитивањима процене ученичких постигнућа (ПИСА, ПИРЛС, ТИМСС), и извештавање о резултатима
- Анализа постојеће методологије спровођења завршног испита на крају основног образовања и васпитања и ревизија методологије
- Унапређење капацитета писаца задатака за састављање испитних питања и оцењивање задатака
- Реализација завршног испита у складу са новом методологијом

- Обрада података и извештавање о резултатима завршног испита у складу са новом методологијом
- Развијање
- методологије спровођења националних тестирања
- Утврђивање циљева националних тестирања, наставних предмета и избор образовних стандарда и исхода који ће бити тестирани

Мера 1.2.3 Развој, успостављање и примена оквира за праћење и вредновање нових програма наставе и учења

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број сумарних извештаја о вредновању спровођења и ефеката нових програма наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању
- Број школа у којима је остварено праћење и вредновање Националног модела дуалног образовања

АКТИВНОСТИ

- Креирање методолошког оквира за праћење и вредновање спровођења и ефеката нових програма наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању
- Континуирано прикупљање података о примени и ефектима нових програма наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању
- Анализирање података и писање извештаја о примени и ефектима нових програма наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању
- Развој и успостављање система за праћење и вредновање Националног модела дуалног образовања

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1.3 УСПОСТАВЉЕНИ ТЕМЕЉИ ЗА РАЗВОЈ ДИГИТАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА НА ПРЕДУНИВЕРЗИТЕТСКОМ НИВОУ

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Процент школа које испуњавају неопходне услове за реализацију образовања на даљину
- Процент ОВУ које унапређују дигиталне капацитете на основу резултата самовредновања
- Примењен Јединствен информациони систем просвете
- Успостављене државна онлајн основна школа и државна онлајн гимназија
- Развој дигиталног образовања се континуирано прати

Мера 1.3.1 Развој дигиталног образовања

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Ревидиран Оквир дигиталних компетенција наставника
- Усвојен Оквир дигиталних компетенција васпитача
- Процент запослених у школама који су прошли обуке за примену иновативних педагошких приступа који интегришу ИКТ у образовни процес, заснованих на Оквиру дигиталних компетенција наставника
- Процент школа које примењују Селфи инструмент у процесу самовредновања дигиталних капацитета образовне установе

- Процент школа које имају дефинисан дигитални сегмент Развојног плана установе
- Скуп индикатора за дугорочно праћење развоја дигиталног образовања
- Формирано Координационо тело за реализацију образовања на даљину у случају када је обустављен непосредни рад са ученицима
- Објављен Оквир за процену капацитета основних и средњих школа за организовање образовања на даљину у случају када је обустављен непосредни рад са ученицима
- Функционалан агрегатор репозиторијума отворених образовних ресурса
- Основана државна онлајн основна школа
- Основана државна онлајн гимназија

АКТИВНОСТИ

- Израда Оквира за процену капацитета основних и средњих школа за организовање образовања на даљину у случају када је обустављен непосредни рад са ученицима
- Формирање Координационог тела за реализацију образовања на даљину у случају када је обустављен непосредни рад са ученицима
- Развој агрегатора репозиторијума отворених образовних ресурса
- Јачање капацитета школа за организацију наставе у складу са Оквиром за процену капацитета основних и средњих школа за организовање образовања на даљину у случају када је обустављен непосредни рад са ученицима (организација онлајн и хибридне наставе)
- Подршка школама у реализацији наставе на даљину
- Ревидирање постојећег Оквира дигиталних компетенција – наставник за дигитално доба
- Развој Оквира дигиталних компетенција васпитача
- Онлајн обуке за примену иновативних педагошких приступа који интегришу ИКТ у образовни процес, заснованих на Оквиру дигиталних компетенција наставника
- Спровођење 3 националне онлајн обуке (по једну годишње) за примену Селфи инструмента у процесу самовредновања дигиталног капацитета образовно-васпитне установе
- Спровођење 3 националне онлајн обуке (по једну годишње) за јачање капацитета школа за израду дигиталног сегмента Развојног плана образовно-васпитне установе
- Дефинисање сета индикатора за дугорочно праћење развоја дигиталног образовања
- Успостављање државне онлајн основне школе
- Успостављање државне онлајн гимназије

Мера 1.3.2. Развој, примена Јединственог информационог система у просвети (ЈИСП) и коришћење података у доношењу одлука о образовању

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- У потпуности развијен Јединствени информациони систем просвете (ЈИСП)
- Јединствени информациони систем просвете (ЈИСП) је попуњен подацима

АКТИВНОСТИ

- Примена Јединственог информационог система просвете и пуштање у продукцију
- Унос података у Јединствени информациони систем у просвети
- Успостављање Групе за аналитику у МПНТР
- Оснаживање капацитета запослених у институцијама и телима у сектору образовања за истраживања и креирање јавних политика заснованих на подацима
- Дигитализација методологије за развој профила сектора као јединственог информационог и аналитичког оквира који омогућава ефикасно прикупљање, обраду и анализу релевантних података о потребама економије и тржишта рада за вештинама (занимањима и квалификацијама)
- Развој профила сектора као аналитичке основе за одлучивање о систему квалификација за све нивое НОКС

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1.4 УНАПРЕЂЕНИ ДОСТУПНОСТ, ПРАВЕДНОСТ И ОТВОРЕНОСТ ПРЕДУНИВЕРЗИТЕТСКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Процент основних школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Подршка ученицима
- Процент основних школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Етос
- Процент средњих школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Подршка ученицима
- Процент средњих школа које на спољашњем вредновању остварују оцене 3 и 4 у области квалитета Етос
- Број школа и предшколских установа са педагошким асистентом
- Број школа које примењују систем за идентификацију ученика под ризиком од осипања и пружање подршке ученицима
- Процент одраслих полазника који се осипају из система функционалног основног образовања одраслих
- Број успостављених функционалних ресурс центара за додатну подршку деци, ученицима, родитељима и запосленима у образовно-васпитним установама

Мера 1.4.1 Успостављање нових и унапређивање постојећих механизма подршке образовно-васпитним установама у остваривању отворености, праведности и доступности

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број педагошких асистената у ПУ и школама
- Број акредитованих обука намењених подизању осетљивости и компетентности наставника и стручних сарадника у школама за препознавање ученика изузетних способности у оквиру редовне наставе и редовних школских активности
- Број наставника и стручних сарадника који су похађали обуке намењене подизању осетљивости и компетентности за препознавање ученика изузетних способности у оквиру редовне наставе и редовних школских активности
- Број успостављених модел-установа са добром праксом у раду са ученицима изузетних способности
- Успостављена база података о свеукупној понуди активности и расположивим могућностима материјалне подршке ученицима и студентима изузетних способности

- Број опремљених ресурс центара
- Број деце и ученика који су остварили подршку ресурсних центара

АКТИВНОСТИ

- Развијање и јачање мреже педагошких асистената у основним и средњим школама према анализи потреба школа у односу на број ученика којима је потребна додатна подршка
- Увођење обавезе примене система за идентификацију ученика под ризиком од осипања
- Унапређивање компетенција наставника за препознавање ученика под ризиком од осипања и за пружање подршке овим ученицима
- Успостављање процедура сарадње између ШУ и школа зарад праћења ученика чије породице учествују у интерним сезонским миграцијама и успостављање процедура за обезбеђивање школовања у привременом боравку ученика у другој средини.
- Рад на развијању нових критеријума доделе стипендија који пондеришу социо-економски статус већим коефицијентом у односу на критеријум постигнућа (измене и допуне закона о ученичком и студентском стандарду)
- Унапређивање инклузивног предшколског васпитања и образовања у оквиру интерсекторског система раних интервенција
- Развијање и остваривање обуке намењене подизању осетљивости и компетентности наставника и стручних сарадника у школама за препознавање ученика изузетних способности у оквиру редовне наставе и редовних школских активности
- Идентификовање модел-установа (школа) са добром праксом у раду са ученицима изузетних способности
- Формирање базе података о установама, организацијама, друштвима, стипендијама, програмима и пројектима намењеним ученицима са изузетним способностима
- Спровођење пројекта за успостављање ресурсних центара за додатну подршку
- Унапређивање наставничких компетенција и компетенција андрагошких асистената за препознавање потенцијалних ризика од осипања полазника из програма ФООО и предузимање мера за њихово предунапређивање

Мера 1.4.2 Унапређивање и подстицање интеркултуралности у образовању

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број обучених наставника за реализацију програма Српски као страни језик
- Број обучених наставника који предају изборни програм Ромски језик са елементима националне културе
- Број акредитованих програма обуке за школе усмерених на интеркултурално образовање које укључује и демократску културу
- Број обучених представника ОБУ за интеркултурално образовање које укључује и демократску културу

АКТИВНОСТИ

- Одржавање портала за наставнике намењеног остваривању програма Српски као страни језик
- Обучавање наставника који предају изборни програм Ромски језик са елементима националне културе
- Развијање програма обуке и остваривање обука за представника ОБУ усмерених на интеркултурално образовање које укључује и демократску културу

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1.5 УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ ИНИЦИЈАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА НАСТАВНИКА И ВАСПИТАЧА³¹

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Број акредитованих студијских програма за образовање наставника и васпитача према ревидираним стандардима за оцену квалитета студијских програма.
- Број приправника који су завршили период приправништва на основу нове концепције увођења у посао и уз подршку обучених ментора

Мера 1.5.1 Унапређивање квалитета студијских програма за иницијално образовање наставника и васпитача

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Развијени стандарди квалификација за квалификације учитеља, наставника предметне наставе и васпитача на националном нивоу
- Ревидирани стандарди за акредитацију студијских програма који се односе на образовање наставника и васпитача су усвојени
- Број обучених рецензента за примену ревидираних стандарда за акредитацију студијских програма који се односе на образовање наставника и васпитача
- Број наставника у високом образовању који су учествовали у активностима професионалног развоја из области науке о образовању
- Број наставника и васпитача који су похађали обуке за менторисање студената током праксе у ОБУ
- Доступан репозиторијум са корисним материјалима за студентску праксу у школама и предшколским установама
- Повећан број студената у областима у којима је забележен недовољан број наставника који се уписују на програме иницијалног образовања наставника
- Повећан број студената који се уписују на програме иницијалног образовања наставника и васпитача који су мотивисани за професију наставник и васпитач

АКТИВНОСТИ

- Развијање стандарда квалификација за квалификације учитељ, наставник предметне наставе и васпитач на националном нивоу
- Ревизија и усклађивање стандарда за акредитацију студијских програма за образовање наставника и васпитача са националним стандардима квалификација за квалификације учитељ, наставник предметне наставе и васпитач
- Припрема рецензента и ВШУ за примену нових стандарда за акредитацију студијских програма за образовање наставника и васпитача
- Информисање ВШУ о ревидираним стандардима за акредитацију студијских програма за образовање наставника и васпитача и подршка процеса самовредновања програма иницијалног образовања наставника и васпитача
- Анализа усклађености актуелних програма за иницијално образовање наставника и васпитача са ревидираним стандардима за акредитацију студијских програма
- Анализа потреба система образовања и васпитања за наставничким кадром и спровођење доквалификације на матичним ВШУ

³¹ Под наставницима се подразумевају наставници разредне наставе, наставници предметне наставе, наставници у школама за образовање одраслих, док се под васпитачима мисли на васпитаче у предшколским установама и ученичким домовима.

- Успостављање система праћења свршених студената који имају услове за наставничко звање
- Развој и промоција активности професионалног развоја универзитетских наставника из области наука о образовању и измена легислативе за напредовање у наставничким звањима
- Поддршка развоју интердисциплинарних докторских студија методике наставе
- Развијање и спровођење програма стручног усавршавања наставника и васпитача за улогу ментора студентима током праксе у школама и предшколским установама
- Успостављање репозиторијума са материјалима за праксу у школама и предшколским установама
- Израда правилника којим се регулише рад школа вежбаоница и ангажман наставника – ментора који нису из школа вежбаоница
- Обезбеђивање стипендија за студенте за упис на програме наставничког образовања за предмете/области у којима је зебележен недовољан број наставника
- Могућност раног запошљавања - омогућити студентима који су стекли најмање 180 ЕСПБ из струке (на основу процене матичних факултета) да упишу програм за образовање наставника (36 ЕСПБ) и да се ангажују у настави на одређено време и пре завршавања мастер студија
- Обезбеђивање награда за најбоље мастер радове у оквиру програма за иницијално образовање наставника и васпитача

Мера 1.5.2 Унапређивање концепције приправништва и увођења у посао наставника и васпитача

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број акредитованих обука за менторе које су у складу са новим концептом увођења у посао
- Број обука за менторе у складу са новим концептом увођења у посао
- Процент школа које су обучиле менторе у складу са новим концептом увођења у посао
- Процент ПУ које су обучиле менторе у складу са новим концептом увођења у посао

АКТИВНОСТИ

- Реконцептуализација програма увођења у посао и испита за дозволу за рад наставника, васпитача и стручних сарадника
- Развијање и спровођење обуке за менторе која је у складу са новим концептом увођења у посао наставника и васпитача

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1.6 УНАПРЕЂЕН КВАЛИТЕТ СИСТЕМА СТАЛНОГ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА НАСТАВНИКА, ВАСПИТАЧА И СТРУЧНИХ САРАДНИКА

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Објављен Каталог сталног стручног усавршавања усклађен са новим концептом усавршавања запослених у образовању
- Процент образовно-васпитних установа које примењују хоризонтално учење
- Број запослених у образовно-васпитним установама који су напредовали у виша звања

Мера 1.6.1 Унапређивање система сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника и развој система напредовања у звањима запослених у образовању и васпитању

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Израђен нови концепт система сталног стручног усавршавања
- Израђен нови систем напредовања у звањима запослених у образовању и васпитању
- Број приручника за примену система хоризонталног учења

АКТИВНОСТИ

- Унапређивање процедура, механизма, критеријума и инструмената процене у оквиру акредитације програма сталног стручног усавршавања запослених у образовању и васпитању с циљем осигурања квалитета понуде програма стручног усавршавања
- Израда концепта новог система сталног стручног усавршавања
- Развој приручника за примену система хоризонталног учења
- Израда новог концепта система напредовања у звањима запослених у образовању и васпитању - ревизија звања и дефинисање компетенција за свако звање

Мера 1.6.2 Развој система сталног стручног усавршавања директора и секретара установа

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број програма стручног усавршавања за директоре установа
- Број програма стручног усавршавања за секретаре установа
- Број програма стручног усавршавања за директора и секретара установе (самопровера испуњености захтева из контролне листе/самопроцена ризика – посебно исказан процењен критичан и висок ризик надзираног субјекта, у редовном надзору у складу са одредбама закона којим је уређен инспекцијски надзор, члан 14.)
- Број обучених директора и секретара

АКТИВНОСТИ

- Припрема обуке за секретаре
- Континуирано остваривање обука за директоре и секретаре
- Континуирано остваривање обука за директоре и секретаре установа
- (самопровера испуњености захтева из контролне листе/самопроцена ризика – посебно исказан процењен критичан и висок ризик надзираног субјекта, у редовном надзору у складу са одредбама закона којим је уређен инспекцијски надзор, члан 14.)

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1.7 УНАПРЕЂЕН ОДНОС ПРЕМА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ И КЊИЖЕВНОСТИ КАО ОСНОВНИМ ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНОГ И КУЛТУРНОГ ИДЕНТИТЕТА И УНАПРЕЂИВАЊЕ ШКОЛОВАЊА НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ У ДИЈАСПОРИ

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Број спроведених активности неговања српског језика и књижевности на националном нивоу
- Процент часова у допунским школама који су у области квалитета Наставе и учења вредновани оценама 3 и 4

Мера 1.7.1 Успостављање механизма сарадње и пружање подршке неговању српског језика и књижевности

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број активности интер-секторског и међу-институционалног тела у области неговања српског језика и књижевности
- Број промотивних активности које су реализовале образовно-васпитне установе са циљем промовисања стандардизованог српског језика

АКТИВНОСТИ

- Успостављање интер-секторске и међу-институционалне сарадње поводом неговања српског језика и књижевности кроз заједничко тело
- Пружање подршке успостављеној интер-секторској и међу-институционалној сарадњи/заједничком телу кроз допринос изради и реализацији заједничког плана за: 1. унапређивање језичких компетенција ученика и студената; 2. унапређивање језичких компетенција становништва кроз активности неформалног образовања; 3. неговање позитивног става према српском језику и књижевности.
- Израда анализе статуса српског језика и књижевности на свим нивоима образовања, укључујући и високошколске установе, као и компетенција ученика/студената и њихових наставника
- Пружање подршке ОВУ у раду на промовисању стандардизованог српског језика³²

Мера 1.7.2: Унапређивање квалитета образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број акредитованих програма стручног усавршавања за наставнике који остварују образовно-васпитни рад на српском језику у иностранству
- Обухват стручним усавршавањем наставника који реализују рад на српском језику у иностранству
- Процент наставника који остварују образовно-васпитни рад на српском језику у иностранству који су добили пакет одабраних публикација за потребе реализације допунске наставе
- Процент наставника који остварују образовно-васпитни рад на српском језику у иностранству који су добили додатни пакет уџбеника и друге литературе
- Број организованих едукативних посета ученика допунских школа Србији

АКТИВНОСТИ

- Успостављање система за праћење и вредновање квалитета образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству
- Развијање и остваривање програма стручног усавршавања наставника који се упућују ради остваривања образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству (тежиште на развоју методичко-дидактичких компетенција за рад у комбинованом одељењу, за примену тематске и пројектне наставе као и за примену индивидуализованог приступа)
- Набавка уџбеника и друге литературе за наставнике за потребе организације образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству
- Израда обједињеног уџбеника за сва три предмета: Српски језик, Моја отаџбина Србија, Основи културе српског народа

³² Овој активности претходи успостављање сарадње и плана активности са САНУ – Институт за српски језик, Одбор за стандардизацију српског језика и припрема материјала за образовно-васпитне установе са циљем промовисања стандардизованог српског језика у складу са заједничким језичким оквиром (правописна и граматичка правила стандардног српског језика)

- Пружање подршке ангажованим наставницима у процесу припреме за одлазак у иностранство и ревидирање Споразума између МПНТР-а и МСП-а у складу са циљевима образовања и васпитања и актуелним потребама
- Медијска промоција образовно-васпитног рада у иностранству
- Реализација активности у циљу јачања веза са матицом и оснаживања функционалне употребе српског језика (формирање „братских школа“, посета образовно-научним центрима и културно-историјским споменицима)

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1.8 УНАПРЕЂЕНИ УСЛОВИ ЗА ЦЕЛОЖИВотно УЧЕЊЕ

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Број спроведених поступака признавања претходног учења код ЈПОА
- Број програма које нуде ЈПОА

Мера 1.8.1 Развој система признавања претходног учења, транспарентности и упоредивости система квалификација

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број обучених представника ЗУОВ-а
- Број обучених тимова за ППУ код ЈПОА
- Број ЈПОА који имају одобрење за ППУ
- Број спроведених промотивних активности
- Број квалификација и програма неформалног образовања унетих у Регистар НОКС

АКТИВНОСТИ

- Развој процедура, метода и инструмената који се користе у поступку ППУ
- Обучавање кадра укљученог у поступак ППУ
- Одобравање статуса ЈПОА за ППУ
- Промоција концепта ППУ
- Развој и ажурирање Листе квалификација РС за све нивое НОКС
- Праћење и континуирано унапређивање система осигурања квалитета поступка ППУ
- Припрема података за Портал НОКС-а и унос у Регистар НОКС
- Повезивање Регистра НОКС са Порталом европске базе квалификација
- Усклађивање јавних исправа са Еуропасом као део процеса повезивања НОКС са ЕОК
- Усклађивање стандарда за акредитацију студијских програма у делу који се односи на опис квалификације које означавају завршетак одређеног степена високог образовања са дескрипторима нивоа НОКС

Мера 1.8.2 Подстицање дијалога и развој социјалног партнерства

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број промотивних активности система НОКС
- Број послодаваца укључених у дуално образовање који учествују у реализацији програма неформалног образовања код ЈПОА
- Број новоразвијених програма обуке у складу са стандардом квалификације које нуде ЈПОА

АКТИВНОСТИ

- Промоција система НОКС и целоживотног учења
- Унапређивање капацитета социјалних партнера за активно учешће у развоју система квалификација
- Унапређивање сарадње послодаваца из система дуалног образовања са ЈПОА
- Унапређивање међусекторске сарадње ради усклађивања главних алата за развој стандарда занимања и стандарда квалификација
- Унапређивање капацитета ЈПОА за развој нових програма обуке у складу са стандардом квалификације и њихово умрежавање
- Унапређивање рада секторских већа

Мера 1.8.3 Успостављање регионалних тренинг центара

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број успостављених регионалних тренинг центара
- Број обучених, стручно оспособљених и преквалификованих и доквалификованих лица у регионалним тренинг центрима

АКТИВНОСТИ

- Рад на дефинисању критеријума за оснивање регионалних тренинг центара
- Оснивање регионалних тренинг центара
- Развој програма образовања и обуке у складу са утврђеном методологијом развоја тих програма на основу стандарда квалификације
- Обучавање, стручно оспособљавање, преквалификације и доквалификације лица у регионалним тренинг центрима

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1.9 УНАПРЕЂЕНА ИНФРАСТРУКТУРА И МРЕЖА УСТАНОВА У ПРЕДУНИВЕРЗИТЕТСКОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ И УСТАНОВА УЧЕНИЧКОГ СТАНДАРДА

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Процент васпитно-образовних установа и установа ученичког стандарда које задовољавају критеријуме техничке опремљености

Мера 1.9.1 Унапређивање инфраструктуре образовно-васпитних установа и установа ученичког стандарда у предуниверзитетском образовању и васпитању

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Процент опремљених дигиталних учионица
- Процент осавремењених рачунарских кабинета

- Број школа у Републици Србији које имају стабилан приступ широкопојасном интернету у свим учионицама
- Број предшколских установа опремљених за потребе реализације нових Основа програма ПВО
- Број модернизованих основних и средњих школа и објеката ученичког стандарда
- Број изграђених нових објеката ученичког стандарда у оквиру пројекта “Образовање за социјалну инклузију“
- Процент основних школа у којима је изграђено, адаптирано и реализовано инвестиционо улагање и одржавање физкултурних сала и терена
- Процент основних школа које су опремљене за развој базичних спортова
- Број основних и опремљених образовно-научних центара

АКТИВНОСТИ

- Анализа стања установа предуниверзитетског образовања и васпитања и израда предлога за адаптацију, реконструкцију, надоградњу и изградњу објеката предуниверзитетског образовања и васпитања
- Анализа опремљености установа предуниверзитетског образовања и васпитања и израда листе неопходне опреме за све установе предуниверзитетског образовања и васпитања са посебним акцентом на опремање кабинета за природне науке у гимназијама
- Набавка опреме за рачунарске кабинете и дигиталне учионице
- Опремање школа инфраструктуром за приступ широкопојасном интернету у свим учионицама
- Анализа постојеће инфраструктуре за школски спорт и израда предлога и приоритета за унапређење инфраструктуре за школски спорт
- Изградња, адаптација, инвестиционо улагање и одржавање школских спортских објеката у складу са Нормативима школског простора, опреме и наставних средстава у основној школи
- Профилисање основних школа у складу са базичним спортовима (опремање установа за развој базичних спортова – атлетика, гимнастика, борилачки спортови, пливање)
- Модернизација инфраструктуре (изградња, доградња, адаптација, реконструкција и опремање) основних и средњих школа
- Модернизација инфраструктуре (изградња, доградња, адаптација, реконструкција и опремање) објеката ученичког стандарда
- Изградња и опремање предшколских установа и за потребе реализације нових Основа програма ПВО
- Успостављање и опремање образовно-научних центара

Мера 1.9.2 Даље унапређивање мреже установа образовања и васпитања и организатора образовања одраслих

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Нови акт о мрежи средњих музичких школа
- Нови акт о мрежи ПУ и ОШ
- Нови акт о мрежи СШ
- Број ЈПОА
- Број ученика који похађају наставу на српском језику у иностранству

АКТИВНОСТИ

- Анализа постојеће мреже установа образовања и васпитања и ученичких домова и унапређење акта о мрежи ПУ, ОШ и СШ
- Анализа просторних капацитета средњих музичких школа
- Ширење мреже школа у којима се остварује образовно-васпитни рад на српском језику у иностранству – повећање броја ученика

- Унапређивање мреже ЈПО

ОПШТИ ЦИЉ 2: ПОВЕЋАНИ КВАЛИТЕТ, РЕЛЕВАНТНОСТ И ПРАВЕДНОСТ ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА

Показатељи на нивоу општег циља (показатељ ефекта):

- Процент високообразованих у популацији 30-34 година
- Процент генерације од 19 до 30 година обухваћене високим образовањем
- Процент студената који завршавају студије за највише годину дана дуже него што је предвиђено студијским програмом
- Процент студената који напушта студије
- Процент студената који по завршетку основних студија настављају школовање на мастер студијама
- Процент студената који уписују струковне студије
- Процент студената који су се запослили у струци (највише три године) након завршетка студија
- Број долазних мобилности наставника, гостујућих професора, студената и истраживача
- Број одлазних мобилности наставника, гостујућих професора, студената и истраживача

ПОСЕБНИ ЦИЉ 2.1. УНАПРЕЂЕНИ КВАЛИТЕТ ПОНУДЕ, ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ИСХОДА ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Успостављен ОПВ
- Процент запослених на ВШУ који су обухваћени стручним усавршавањем на основу новог правилника
- Процент запослених стручњака који су остварили стручно усавршавање у иностранству
- Процент стипендија додељених подршци студирању студената ниског СЕС-а (на основу новог модела финансирања)
- Износ финансијских средстава намењених подршци студирању студената који показују изузетне резултате
- Износ финансијских средстава намењених унапређењу инфраструктуре ВШУ
- Износ финансијских средстава намењених за научна и уметничка истраживања и развој

Мера 2.1.1 Развој оквира за праћење и вредновање (ОПВ) квалитета високог образовања („индикатори квалитета“) и примена добијених резултата у формулацији политике ВО

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Развијен оквир за праћење и вредновање квалитета ВО
- Број извештаја о пилотирању ОПВ
- Број извештаја о обукама представника МПНТР за анализу резултата ОПВ и креирању мера подршке на основу добијених резултата
- Број извештаја о реализованим обукама МПНТР намењених јачању капацитета ВШУ за коришћење ОПВ
- Број годишњих извештаја МПНТР о примени ОПВ

АКТИВНОСТИ

- Израда анализе међународне добре праксе праћења и вредновања квалитета ВО
- Креирање логичке матрице квалитета ВО која садржи идентификоване области ОПВ које су важне за јачање улоге ВО у развоју друштва и економије
- Дефинисање „индикатора квалитета“ за сваку област ОПВ и жељене методологије
- Анализа постојећих доступних података, надлежних институција које их прикупљају и методологије коју користе
- Идентификовање „индикатора квалитета“ који се тренутно не прате са предлозима методологије и надлежних институција
- На основу свих претходних анализа, развој Оквира за праћење и вредновање квалитета високог образовања (ОПВ)³³
- Пилотирање ОПВ и развој коначног ОПВ на основу резултата пилотирања
- Израда и усвајање Правилника о ОПВ ВО
- Креирање и остваривање 3 обуке намењене јачању капацитета МПНТР за анализу резултата ОПВ и креирање мера на основу добијених резултата
- Пружање подршке ВШУ од стране МПНТР кроз шест обука у универзитетским центрима намењених јачању капацитета ВШУ за прикупљање података у оквиру ОПВ
- Израда годишњих извештаја МПНТР на основу примењеног ОПВ
- Унапређивање образовних политика у области ВО на основу стања и потреба препознатих у извештајима ОПВ

Мера 2.1.2 Развој и примена модела финансирања који подстиче квалитет високог образовања, ефикасност и успешност студирања

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Развијен модел финансирања у ВО који подстиче квалитет, ефикасност и успешност студирања и који, између осталог, обухвата питања финансирања студената ниског СЕС-а, финансирање студената који показују изузетне резултате, унапређење инфраструктуре ВШУ, финансирање истраживачког рада у области науке и уметности и рада на иновацијама итд.
- Остварене промене Закона о високом образовању за област финансирања и развој/усклађивање одговарајућих подзаконских аката
- Број извештаја о реализованим обукама МПНТР намењених јачању капацитета ВШУ за примену новог модела финансирања
- Број ВШУ са унапређеном образовном инфраструктуром кроз нови систем финансирања
- Процент наставника, истраживача и сарадника који су укључени у истраживања на домаћим и међународним пројектима кроз нови систем финансирања

АКТИВНОСТИ

- Развој модела финансирања у ВО који подстиче квалитет, ефикасност и успешност студирања и који, између осталог, обухвата питања финансирања студената ниског СЕС-а, финансирање студената који показују изузетне резултате, унапређење инфраструктуре ВШУ, финансирање истраживачког рада у области науке и уметности и рада на иновацијама итд.
- Развој информационог система за анализу примене модела финансирања
- Рад на изменама и допунама/промена Закона о високом образовању за област финансирања и развој/усклађивање одговарајућих подзаконских аката
- Пружање подршке примени новог модела финансирања на нивоу ВО кроз шест обука у универзитетским центрима намењених јачању капацитета ВШУ за примену новог модела финансирања
- Примена новог модела финансирања на нивоу ВО

³³ ОПВ треба свакако да садржи следеће области: студент у центру образовног процеса, квалитет наставе и учења, компетенције наставника и напредовање, квалитет и релевантност студијских програма, „квалитет“ студената, модернизација управљања, транспарентност и интегритет и друге области важне за осигурање квалитета високог образовања.

- Евалуација примене новог модела финансирања на нивоу ВО

Мера 2.1.3 Развој, успостављање и примена свеобухватних процеса и процедура у вези са унапређивањем људских ресурса у ВО

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Израђен нови Правилник о Оквиру наставничких компетенција у ВО
- Израђен нови Правилник о стручном усавршавању, избору у звања запослених на ВШУ
- Износ обезбеђених финансијских средстава за усавршавање наставног особља у иностранству
- Број обучених наставника за развој и примену студијских програма за учење на даљину

АКТИВНОСТИ

- Дефинисање квантитативних и квалитативних индикатора за процену наставничких компетенција на ВШУ
- Израда Оквира наставничких компетенција у ВО
- Израда и усвајање Правилника о Оквиру наставничких компетенција у ВО
- Креирање унапређеног концепта система континуираног професионалног усавршавања наставног, административног и техничког особља на ВШУ
- Дефинисање квантитативних и квалитативних индикатора за процену ефеката професионалног усавршавања
- Дефинисање критеријума и процедура за избор и напредовање у звања
- Израда и усвајање Правилник о стручном усавршавању, избору у звања запослених на ВШУ
- Обезбеђивање финансијских средстава за усавршавање наставног особља у иностранству
- Обезбеђивање средстава за обуке наставника за остваривање студијских програма за учење на даљину
- Креирање Стратегије за спречавање одлива академски образованих кадрова и повратка у земљу стручњака који су део професионалне каријере провели у иностранству
- Примена Стратегије за спречавање одлива академски образованих кадрова и повратка у земљу стручњака који су део професионалне каријере провели у иностранству

ПОСЕБНИ ЦИЉ 2.2 УНАПРЕЂЕНА РЕЛЕВАНТНОСТ ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА НА НАЦИОНАЛНОМ И МЕЂУНАРОДНОМ НИВОУ

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Процент студената који похађа студијске програме у новим идентификованим приоритетним областима за тржиште рада и развој земље
- Број студената који похађају студијске програме који се остварују по дуалном моделу
- Број студената који су уписали студијске програме на страним језицима (уживо и онлајн)
- Број студената који су уписали конкретан заједнички интернационални студијски програм
- Број студената студијских програма са међународном акредитацијом
- Израђен модел управљања интелектуалном својином на ВШУ који ће обухватити и комерцијализацију резултата

Мера 2.2.1 Подстицање сарадње ВШУ са послодавцима, привредним и јавним сектором и јачање предузетничке компоненте високог образовања

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Урађена Анализа стања и пројекција и утврђивање потреба за одређеним стручним профилима у складу са потребама послодаваца, али и дугорочним потребама развоја РС
- Број развијених или реформисаних студијских програма у складу са Анализом стања
- Број развијених подстицајних програма намењених повећању обухвата у областима које су у складу са потребама тржишта рада и дугорочним потребама развоја РС
- Број студијских програма који се остварују по дуалном моделу
- Процент студијских програма који имају модул или садржаје у вези са предузетништвом
- Измењени стандарди акредитације програма струковних студија
- Процент ВШУ које имају успостављене организационе јединице (центре) које се баве иновацијама и трансфером технологија

АКТИВНОСТИ

- Анализа стања и пројекција и утврђивање потреба за одређеним стручним профилима у складу са потребама послодаваца, али и дугорочним потребама развоја РС која служи као смерница ВШУ у развијању студијских програма
- Развој или реформисање студијских програма у складу са утврђеним потребама послодаваца и потребама развоја РС
- Развој подстицајних програма³⁴ студентима да упишу оне студијске програме који су у складу са потребама тржишта рада и дугорочним потребама развоја РС
- Развој и остваривање промотивних активности које за циљ имају представљање добробити за послодавце од укључивања у Савете послодаваца на ВШУ
- Наставак подршке развоју и остваривању студијских програма по дуалном моделу
- Обезбеђивање услова за реализацију практичне наставе, набавка и развој савремених дидактичких средстава посебно у областима нових материјала и технологија, информacionих и комуникационих технологија, медицинских наука, индустрије 4.0, одрживог развоја и екологије, обновљивих извора енергије, итд.
- Израда смерница за развој и укључивање предузетничких модула или садржаја у студијске програме
- Рад на изменама стандарда акредитације програма струковних студија – повећање удела сати практичне наставе
- Израда смерница за ВШУ за примену важећих закона и подзаконских прописа из области интелектуалне својине
- Израда ширег модела управљања интелектуалном својином на ВШУ који ће обухватити и комерцијализацију резултата
- Оснивање организационих јединица на ВШУ које ће се бавити иновацијама и трансфером технологија, као што су креативни центри и центри за трансфер технологија
- Оснивање Фонда за подстицање високо технолошког предузетништва
- Праћење и вредновање рада Фонда за подстицање високо технолошког предузетништва
- Развој послесредњег образовања на нивоу 5 НОКС-а (специјализација, мајсторско образовање, кратки циклуси)

Мера 2.2.2 Подршка интернационализацији високог образовања

³⁴ Концепт подстицајних програма тек треба да буде развијен, али може укључивати стипендије државе и послодаваца; могућност остваривања студентске праксе код реномираних домаћих и страних послодаваца; обезбеђено запошљавање по завршетку студијског програма итд.

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Број акредитованих студијских програма на страним језицима на свим нивоима студија
- Број акредитованих студијских програма за учење на даљину на страном језику на свим нивоима студија
- Број акредитованих заједничких интернационалних студијских програма на свим нивоима студија
- Број извештаја о промотивним активностима МПНТР о студијским програмима који су акредитовани за извођење на страном језику (сајмови, каталози, релевантни интернет сајтови итд.)
- Број извештаја о спроведеним обукама за пријављивање за интернационалну мобилност наставника, сарадника и истраживача и промотивних активности
- Износ обезбеђених средстава за одлазне и долазне мобилности наставника, гостујућих професора, студената и истраживача у области науке и уметности

АКТИВНОСТИ

- Пружање подршке ВШУ у развоју и акредитацији студијских програма на страним језицима на свим нивоима студија, пре свега кроз ревизију стандарда за акредитацију студијских програма на страним језицима
- Обезбеђивање финансијских средстава за развој онлајн најтраженијих студијских програма на страном језику
- Развој заједничких интернационалних студијских програма на свим нивоима студија
- Промовисање студијских програма који су акредитовани за извођење на страном језику кроз: учествовање на регионалним, онлајн и међународним сајмовима образовања, израду промотивних материјала и публикација, дистрибуцију материјала кроз мрежу дипломатско-конзуларних представништава, партнерске организације које промовишу Србију у иностранству, студентске и партнерске организације у иностранству и европске мреже, као и на другим манифестацијама, Онлајн промовисање могућности студирања у Србији и студијских програма на страном језику, ажурирање информација на *StudyInSerbia.rs* бази података о акредитованим установама и студијским програмима итд.
- Обуке представника ВШУ за пријављивање за интернационалну мобилност и друге промотивне активности
- Успостављање координације и сарадње МПНТР и надлежних ресорних министарстава/ институција/ тела на поједностављивању процедура за стране држављане за студирање у РС (издавање виза, боравишних дозвола и дозвола за рад, обезбеђивање једнаког третмана свих потенцијалних студената без обзира на земљу порекла, прављење листе пружалаца услуга здравственог осигурања по најповољнијим условима и друго)
- Развој униформног/званичног онлајн курса за учење српског језика за стране студенте
- Анализа потребне подршке ВШУ за међународну акредитацију студијских програма и израда и примена плана подршке
- Спровођење активности које воде повећању видљивости домаћих универзитета у оквиру Европског простора високог образовања (*EHEA*)

- Обезбеђивање подстицајних средстава (стипендије, смештај) за одлазне и долазне мобилности наставника, гостујућих професора, студената и истраживача у области науке и уметности

ПОСЕБНИ ЦИЉ 2.3 УНАПРЕЂЕНИ ОБУХВАТ И ПРАВЕДНОСТ ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Процент студената којима је пружена подршка на основу новог Правилника о финансијској подршци студентима
- Број стипендија додељених из новоформираног Фонда за стипендије
- Број високообразованих који учествују у кратким циклусима на ВШУ

- Број особа са завршеним четворогодишњим образовањем који учествују у кратким циклусима обука на ВШУ

Мера 2.3.1 Унапређење доступности и подршка успешности студирања

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Измењен и допуњен Закон о ученичком и студентском стандарду
- Измењен и допуњен Закон о високом образовању одредбама о повећаној проходности студената
- Усвојен нови Правилник о финансијској подршци студентима
- Број извештаја МПНТР о спроведеним информативним и саветодавним активностима за студенте из осетљивих и подзаступљених група на свим нивоима студија
- Процент студената на ВШУ који студира уз рад
- Број база података о социо-економском, породичном и радном статусу студената у Србији
- Развијен нови модел вредновања ваннаставних активности студената
- Процент ВШУ које су увеле улогу студента татора

АКТИВНОСТИ

- Рад на изменама и допунама Закона о ученичком и студентском стандарду
- Дефинисање плана (конкретних мера, активности и временских рокова) за повећање обухвата ВО
- Развијање плана за обезбеђење подстицајних средстава за повећање обухвата
- Израда Правилника о финансијској подршци студентима
- Интегрисање података о пријавама и администрацији финансијске подршке студентима у ЈИСП
- Успостављање и институционализација пракси сакупљања података и анализе у домену социјалне димензије високог образовања - на системском и на институционалном нивоу
- Формирање фонда за стипендирање
- Осмишљавање и остваривање циљаних информативних и саветодавних активности МПНТР усмерених на студенте из осетљивих и подзаступљених група становништва
- Анализа могућности увођења студија уз рад и развој најпогоднијег модела уз пројекцију финансијских потреба
- Развој и/или ревидирање подзаконских аката релевантних за студирање уз рад
- Обезбеђивање континуираног учешћа Србије у ЕУРОСТУДЕНТ истраживању
- Развој модела вредновања ваннаставних активности студената
- Израда Смерница за ВШУ за успостављање улоге студент-татор
- Подршка КАССС-у у процесу стварања Академија струковних студија и осигурању квалитета рада неуниверзитетских ВШУ

Мера 2.3.2 Подржавање ВШУ у остваривању континуираног целоживотног образовања

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Развијен модел за проходност студената са академских на струковне студије и обрнуто
- Број развијених кратких циклуса на ВШУ у понуди за високообразоване на основу новог Правилника о кратким циклусима на ВШУ
- Број развијених кратких циклуса на ВШУ у понуди за оне који су завршили четворогодишње средње образовање на основу новог Правилника о кратким циклусима на ВШУ

АКТИВНОСТИ

- Покретање дијалога са заинтересованим странама и разматрање могућности спајања поднивоа у појединачне нивое 6 и 7 НОКС и измена дескриптора нивоа 5 НОКС-а ради интеграције кратког циклуса
- Наставак дискусије започете у процесу референцирања о мобилности у систему високог образовања
- Развијање модела за проходност студената са академских на струковне студије и обрнуто
- Рад на изменама и допунама Закона о високом образовању у смислу повећања проходности студената
- Креирање смерница за ВШУ за остваривање различитих облика неакадемске дисеминације знања, друштвено повезивање итд.

ПОСЕБНИ ЦИЉ 2.4 ДИГИТАЛИЗАЦИЈА ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода):

- Усвојена законска регулатива која се односи на употребу електронског индекса и електронских матичних књига на ВШУ
- Усвојена законска регулатива која се односи на регистар компетентности и регистар квалификација

Мера 2.4.1 Увођење дигиталних платформи, електронског индекса и електронске матичне књиге студената

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Процент ВШУ које користе електронски индекс
- Процент ВШУ које користе електронске матичне књиге
- Процент ВШУ које користе платформу „Онлајн Уговор о учењу“
- Процент ВШУ које су део дигиталне мреже Еразмус без папира (ЕБП)

АКТИВНОСТИ

- Развој и усвајање законске регулативе која се односи на употребу електронског индекса и електронских матичних књига на ВШУ
- Израда софтвера за електронске индексе и електронске матичне књиге
- Израда смерница за ВШУ за издавање и употребу електронских индекса и електронских матичних књига
- Развој и остваривање промотивних активности које за циљ имају представљање електронских индекса и електронских матичних књига
- Анализа стања и пројекција и утврђивање потреба за даљим усавршавањем електронског индекса и електронских матичних књига
- Израда смерница за ВШУ везаних за активности пројектовања и увођења дигиталних платформи на ВШУ уз уважавање стандарда за обезбеђење квалитета и у оквиру институционалног оквира на државном нивоу

- Остваривање и синхронизација активности које се односе на техничке стандарде Европске иницијативе за студентске картице, институционалну регулативу и редовне процедуре коришћења платформе „Онлајн Уговор о учењу“ и дигиталну мрежу Еразмус без папира (ЕБП)

Мера 2.4.2: Развој регистра компетентности и регистра квалификација

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата):

- Процент ВШУ које користе регистар компетентности
- Процент ВШУ које користе регистар квалификација

АКТИВНОСТИ

- Израда и усвајање законске регулативе која се односи на регистар компетентности и регистар квалификација
- Израда софтвера за регистар компетентности и регистар квалификација
- Израда смерница за ВШУ за употребу регистра компетентности и регистра квалификација
- Развој и остваривање промотивних активности које за циљ имају представљање регистра компетентности и регистра квалификација
- Анализа стања и пројекција и утврђивање потреба за даљим усавршавањем регистра компетентности

Листа скраћеница

Скраћеница	Пун назив
АЗК	Агенција за квалификације
АОО	Анкета о образовању одраслих
АП	Акциони план (праћећи документ уз стратегију)
АПВ	Аутономна покрајина Војводина
АПР	Агенција за привредне регистре
ВО	Високо образовање
ВШУ	Високошколска/е установа/е
ГИЗ	Немачка организација за међународну сарадњу (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH)
ДПС	Друштов психолога Србије
ЕИБ	Европска инвестициона банка
ЕОК	Европски оквир квалификација
ЕУ	Европска унија
ЗВКОВ	Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања
ЗОСОВ	Закон о основама система образовања и васпитања
ЗУОВ	Завод за унапређивање образовања и васпитања
ИКТ	Информационо-комуникационе технологије
ИО	Инклузивно образовање
ЛИСП	Јединствени информациони систем просвете
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЈПОА	Јавно признати организатор активности образовања одраслих
КАССС	Конференција академија струковних студија Србије
КВИС	Каријерно вођење и саветовање
КОНУС	Конференција универзитета Србије
МДУЛС	Министарство државне управе и локалне самоуправе
МЕИ	Министарство за европске интеграције

МЗ	Министарство здравља
МКИ	Министарство културе и информисања
МОС	Министарство омладине и спорта
МП	Министарство привреде
МПНТР	Министарство просвете, науке и технолошког развоја
МРЗБС	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
МСП	Министарство спољних послова
МТТТ	Министарство трговине, туризма и телекомуникација
МФ	Министарство финансија
НАРНС	Национална асоцијација родитеља и наставника Србије
НАТ	Национално акредитационо тело
НВО	Невладине организације
НОКС	Национални оквир квалификација у Србији
НПС	Национални просветни савет
НСВО	Национални савет за високо образовање
НСНМ	Национални савети националних мањина
НСЗ	Национална служба за запошљавање
ОЕБС	Организација за европску безбедност и сарадњу
ОЕЦД	Организација за економску сарадњу и развој
ОВУ	Образовно-васпитне установе
ОО	Образовање одраслих
ОПВ ВО	Оквир за праћење и вредновање квалитета високог образовања
ПВО	Предшколско васпитање и образовање
ПЗВ	Педагошки завод Војводине
ПИААЦ	Програм међународног оцењивања компетенција одраслих
ПКС	Привредна комора Србије
ПШУ	Признавање претходног учења
ПУ	Предшколска установа
РС	Република Србија

РСЈП	Републички секретаријат за јавне политике
РЗС	Републички завод за статистику
САНУ	Српска академија наука и уметности
СЕС	Социо-економски статус
СРОС 2020	Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године
СРОВРС 2030	Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године
ССОВ	Средње стручно образовање и васпитање
ССООО	Савет за стручно образовање и образовање одраслих
УНЕСКО	Организација за образовање, науку и културу Уједињених нација
УНИЦЕФ	Дечји фонд Уједињених нација
УНОДЦ	Канцеларија Уједињених нација за дроге и криминал
ФООО	Функционално основно образовање одраслих
ЦИП	Центар за интерактивну педагогију
ЦОП	Центар за образовне политике
ЦРОСО	Централни регистар обавезног социјалног осигурања
ШУ	Школска/е управа/е

Анекси

Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године садржи Анекс I који чини њен саставни део – Акциони план 2021-2023.

Завршна одредба

Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године се објављује на интернет страници Владе Републике Србије, интернет страници Министарства просвете, науке и технолошког развоја и порталу еУправа.

Ову стратегију објавити у "Службеном гласнику Републике Србије".

Број:

У Београду, дан. месец, 2021. године

ВЛАДА

Прилог 1. Извештај о спроведеној јавној расправи

(према Пословнику Владе)